

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ І ОБЛІКУ

КАФЕДРА ОБЛІКУ І БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Спеціальність	Облік і оподаткування
Освітня програма	Облік і аудит
Група	8.02.071.010.21.1

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: "Організація обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства"

Виконала: студентка Лея ПРАЩУР

Керівник: д.е.н., професор Андрій ПИЛИПЕНКО

Рецензент:
Головний бухгалтер
ТОВ "фірма "Оріон"
Людмила СЕРГЄЄВА

Харків – 2022 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Направляється студентка другого (магістерського) рівня вищої освіти Лея ПРАЩУР до захисту дипломної роботи за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування" освітньої програми "Облік і аудит" на тему: Організація обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Тема та керівник дипломної роботи затверджені наказом ректора від "01" вересня 2022 року № 790-С.

Декан факультету: Павло ПРОНОЗА

Довідка про успішність та відповідність вимогам ДСТУ

ПРАЩУР Лея за період навчання на факультеті Фінансів і обліку з 2021 року до 2022 року повністю виконала навчальний план за освітньою програмою з таким розподілом оцінок за: національною шкалою: відмінно 7%, добре 60%, задовільно 33%.

Фахівець факультету: Тамара ДАНИЛЕНКО

Нормоконтроль: Наталя КУРГАН

Висновок керівника дипломної роботи

Студентка ПРАЩУР Лея виконала дипломну роботу у повному обсязі та у задані терміни. Зміст роботи в цілому відповідає обраній темі, розроблені заходи обґрунтовано. Стил та мова викладення дипломної роботи відповідають вимогам, що ставляться до робіт такого рівня. При написанні роботи було використано науково-методичні та нормативні джерела за темою дослідження, фінансову, управлінську та статистичну звітність підприємства. Робота виконана з використанням інформаційних технологій.

Дипломна робота рекомендується до захисту в ЕК.

Керівник роботи: Андрій ПИЛИПЕНКО

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломна робота розглянута на засіданні кафедри обліку і бізнес-консалтингу, протокол № 4 від "30" листопада 2022 р. Студентка ПРАЩУР Лея допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри:

Диплом підписано КЕП

Пилипенко Андрій Анатолійович

Сертифікат виданий АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер 2B6C7DF9A3891DA10400000045CD300057E25E03

АНОТАЦІЯ

Повний обсяг дипломної роботи містить 83 сторінки, у тому числі 11 таблиць, 12 рисунків, список літератури з 44 найменувань (на 5 сторінках), 4 додатків (обсягом 19 сторінок). Основний текст дипломної роботи – 60 сторінок

Організація обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства

Предметом дослідження є процес організації управління дебіторською заборгованістю підприємства та його обліково-аналітичного забезпечення.

Об'єктом дослідження є дебіторська заборгованість підприємства та існуючий стан управління нею.

Мета дипломної роботи – вдосконалення теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо організації обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства, а також розробка заходів щодо його удосконалення.

Завдання роботи – розглянути теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення та організації дебіторської заборгованості на підприємстві; вивчити напрямки управління дебіторською заборгованістю; визначити порядок облікового забезпечення дебіторської заборгованості підприємства; провести аналіз дебіторської заборгованості підприємства; удосконалити підходи до управління дебіторською заборгованістю підприємства; удосконалити підходи до аналізу дебіторської заборгованості підприємства.

По результатам досліджень сформовані висновки та пропозиції щодо організації обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства

Отримані результати можуть бути використані в діяльності ПАТ "Мотор Січ"

Ключові слова: управління, обліково-аналітичне забезпечення, інформація, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, аналіз

ABSTRACT

The total volume of the thesis contains 83 pages, including 11 tables, 12 figures, a list of literature with 44 titles (at 5 pages), 4 appendices (at 19 pages). The main text of the thesis – is 60 pages.

Organization of accounting and analytical support for management of the company's receivables

The subject of the study is the process of organizing the management of the company's receivables and its accounting and analytical support.

The object of the study is the receivables of the enterprise and the current state of its management.

The purpose of the thesis is to improve the theoretical and methodological principles and develop practical recommendations for the organization of accounting and analytical support for the management of the company's receivables, as well as the development of measures for its improvement.

The task of the work is to consider the theoretical aspects of accounting and analytical support and the organization of receivables at the enterprise; to study the areas of management of receivables; determine the procedure for accounting support of the company's receivables; conduct an analysis of the company's receivables; improve approaches to managing the company's receivables; improve approaches to the analysis of the company's receivables.

According to the results of the research, conclusions and proposals were formed regarding the organization of accounting and analytical support for the management of the company's receivables

The obtained results can be used in the activities of PJSC "Motor Sich"

Keywords: management, accounting and analytical support, information, accounts receivable, accounts payable, analysis

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	6
Розділ 1. Економічна сутність дебіторської заборгованості та її обліково-аналітичного забезпечення	9
1.1. Теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення та організації дебіторської заборгованості на підприємстві	9
1.2. Управління дебіторською заборгованістю	18
Висновки до першого розділу	25
Розділ 2. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ"	26
2.1. Облікове забезпечення управління дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ"	26
2.2. Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ"	34
Висновки за другим розділом	42
Розділ 3. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ"	43
3.1. Реалізація підходів до управління дебіторською заборгованістю на основі міжнародних стандартів	43
3.2. Розробка заходів щодо управління та аналізу дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ"	50
Висновки до третього розділу	57
Висновок	58
Перелік використаних джерел	60
Додатки	65

ВСТУП

Прострочені платежі можуть бути однією з найнеприємніших перешкод для побудови здорового бізнесу. Кошти мають вирішальне значення для послідовного планування розвитку підприємства та здійснення інвестицій у ресурси, які допоможуть йому масштабуватися. Прострочені платежі означають менше коштів і, отже, і менше зростання. Ситуації несплати можуть призвести до більших проблем. Ключ до отримання платежів вчасно полягає в тому, щоб бути активним у процесі збору дебіторської заборгованості, щоб уникнути неоплачених рахунків або, що ще гірше, безнадійних боргів.

Управління дебіторською заборгованістю – це процес визначення кредитної політики, встановлення умов платежу, надсилання повторних платежів і своєчасного збору належних платежів. Для його якісного здійснення підприємство отримує інформацію із системи обліково-аналітичного забезпечення діяльності. Необхідність формування такого забезпечення саме для питань управління дебіторською заборгованістю обумовлює актуальність теми дипломної роботи.

Вивченням теорії і практики обліку та аналізу дебіторської заборгованості за національними і міжнародними стандартами займалось багато вчених – Бланк І.О., Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Єфіменко В.І., Кужельний М.В., Лінник В.Г., Сопко В.В., Юрченко І.А., та багато інших. Однак питання обліково-аналітичної складової управління заборгованістю все ще залишають місце для подальшого розгляду.

Предметом дослідження є процес організації управління дебіторською заборгованістю підприємства та його обліково-аналітичного забезпечення.

Об'єктом дослідження є дебіторська заборгованість підприємства та існуючий стан управління нею.

Метою дослідження є вдосконалення теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо організації обліково-аналітичного

забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства, а також розробка заходів щодо його удосконалення.

Відповідно до зазначеної мети визначено задачі дослідження:

розглянути теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення та організації дебіторської заборгованості на підприємстві;

вивчити напрямки управління дебіторською заборгованістю;

визначити порядок облікового забезпечення дебіторської заборгованості підприємства;

провести аналіз дебіторської заборгованості підприємства;

удосконалити підходи до управління дебіторською заборгованістю підприємства;

удосконалити підходи до аналізу дебіторської заборгованості підприємства.

Структурно-логічна схема дослідження наведена в додатку А.

Робота виконана на підставі звітності та статутних документів Публічного акціонерного товариства "Мотор Січ" (додатки Б, В, Д).

У процесі написання дипломної роботи були використані загальнонаукові і специфічні методи.

Досягнення мети відбулося з використанням системного аналізу. Уточнення сутності та дефініцій окремих категорій дослідження – обліково-аналітичного забезпечення, дебіторської заборгованості, управління здійснено за допомогою аналізу, синтезу, співставлення та групування наукових праць. Аналіз структури, динаміки, оцінки обсягів дебіторської заборгованості здійснено за допомогою методів порівняння, вертикального та горизонтального аналізу. Для аналізу основних показників оборотності дебіторської заборгованості застосовано коефіцієнтний аналіз. У якості методу економіко-математичного моделювання використано імітаційну пірамідальну модель та кластерний аналіз. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості здійснено із застосуванням методів групування, системного підходу, структурно-логічного аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в уточненні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. Основні результати дослідження, що характеризуються новизною, полягають у наступному:

удосконалена оцінка дебіторської заборгованості підприємства, яку запропоновано здійснити за рахунок розробки імітаційної моделі дебіторської заборгованості у вигляді піраміди, яка складається з векторів, що будуть визначати ступінь потенційної оборотності заборгованості підприємства, та дозволяє побачити зміни показників в перспективі;

дістало подальшого розвитку визначення очікуваних кредитних збитків від торгової дебіторської заборгованості з використанням матриці резерву;

дістала подальшого розвитку послідовність проведення контролю в управлінні дебіторською заборгованістю;

удосконалена формула, за якою визначається відстань між кластерами за принципом "середнього зв'язку", до якої введено коефіцієнт інкасації дебіторської заборгованості.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю, що дозволить поліпшити оперативність та якість прийняття управлінських рішень.

Основні теоретичні розробки можуть бути застосовані в діяльності ПАТ "Мотор Січ".

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ЇЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.1. Теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення та організації дебіторської заборгованості на підприємстві

Дебіторська заборгованість дуже важлива для будь-якого підприємства, оскільки вона може допомогти йому керувати грошовими потоками та гарантувати, що гроші не закінчаться надто швидко.

Дебіторська заборгованість – це надходження або оплата, яку підприємство отримує від своїх клієнтів, які придбали її товари та послуги в кредит. Зазвичай кредитний період короткий і становить від кількох днів до місяців, а в деяких випадках і до року.

Дебіторська заборгованість – це термін, який використовується в бухгалтерському обліку для опису суми грошей, яку клієнти заборгували підприємству.

Підприємство має дебіторську заборгованість, коли воно продає товари чи послуги своїм клієнтам, а клієнт не сплачує ці товари чи послуги в узгоджений термін. Потім підприємство реєструє цю суму як актив у своєму балансі та оплачує її пізніше готівкою або іншими активами. Дебіторська заборгованість розглядається як оборотні активи в балансі.

Наявність дебіторської заборгованості означає нереалізований платіж. Це означає, що підприємство має надати кредитну лінію своїм клієнтам. Зазвичай підприємство продає свої товари та послуги як за готівку, так і в кредит.

Коли підприємство надає кредит клієнту, продаж реалізується, коли генерується рахунок-фактура, але підприємство продовжує період часу, щоб клієнти сплатили суму через деякий час. Термін може варіюватися від 30 днів до

кількох місяців.

Дебіторська заборгованість може виникати на підприємстві у різному вигляді:

гроші отримані від продажу, але ще не сплачені;

відсотки по боргу;

гроші, отримані за страховим полісом;

гроші, отримані від позики, яка повертається з відсотками;

Процес дебіторської заборгованості – ш це процес стягнення грошей, заборгованих підприємству. Зазвичай цей процес включає в себе наступні кроки:

клієнт платить за товар або послугу, яку він отримав;

підприємство розсилає клієнтам рахунки та виписки;

підприємство збирає гроші з клієнтів, які не повністю розрахувалися.

Основною метою дебіторської заборгованості є стягнення грошей, які мають клієнти.

Сума дебіторської заборгованості залежить від кредитної лінії, яку клієнт отримує від підприємства. Зазвичай це пропонують клієнтам, які є постійними покупцями.

Необхідно розглянути існування дебіторської заборгованості з точки зору збирання, обробки та передачі інформації для управління.

У лексиці управління лише на рівні загальних дефініцій широко використовується термін "обліково-аналітичне забезпечення" у розумінні інформаційної підтримки процесу прийняття управлінських рішень [43]. Вчені досліджують обліково-аналітичне забезпечення різних напрямів діяльності суб'єктів господарювання, зокрема: управління підприємством, управління витратами, капіталом, активами та ін. Це свідчить про те, що "обліково-аналітичне забезпечення" має тематичні елементи (підсистеми), тому може розглядатися як категорія бухгалтерського обліку і бути застосоване для управління дебіторською заборгованістю.

Змістовне наповнення поняття "обліково-аналітичне забезпечення" за поглядами окремих науковців наведено у табл. 1.1.

Змістовне наповнення поняття "обліково-аналітичне забезпечення"

Зміст поняття	Автор
Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємства – система накопичення, узагальнення та передачі інформації, яка допомагає керівникам приймати рішення, здійснювати планування та контролювати діяльність суб'єкта господарювання	Брик К.
Обліково-аналітичне забезпечення дозволяє вирішувати функціональні завдання управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про господарські процеси та зв'язки із зовнішнім середовищем.	Голячук Н.
Обліково-аналітичне забезпечення є системою збору даних, що передбачає групування облікової інформації у необхідному розрізі потреб управління, складання бухгалтерської звітності	Кирилов І.Н.
Обліково-аналітичне забезпечення – інтерактивна структура, що включає персонал, обладнання та процедури, об'єднані інформаційним потоком, який використовується логістичним менеджментом для планування, регулювання, контролю та аналізу функціонування та розвитку підприємства	Родкіна В.В.
Обліково-аналітичне забезпечення – інформаційна система, що складається із взаємозалежних підсистем: бухгалтерського, фінансового, управлінського (виробничого), податкового обліку; звітності, що складається для різних потреб користувачів; аналізу фінансово-господарської діяльності та фінансового аналізу звітності.	Шимоханська Т.В.

У визначеннях обліково-аналітичне забезпечення переважно сприймається як окрема система з погляду її структури, організації, та як процес. Жодне з наведених вище визначень не відповідає всім вимогам до поняття.

Ключовим словом у категорії "обліково-аналітичне забезпечення" є слово "забезпечення", яке означає постачання чогось у достатній кількості, задоволення когось у якихось потребах. Забезпечення можна розглядати також у плані створення надійних умов для здійснення чогось. У такому разі слід застосовувати словосполучення "система обліково-аналітичного забезпечення", яка є підсистемою обліково-аналітичної системи управління підприємством та

включає такі організаційні моменти: організацію масиву інформації, організацію її переробки та потоків. Слово "облікове" свідчить про те, що забезпечення складається на основі даних обліку. Облікове забезпечення – сукупність показників, які потрібно отримати у системі обліку, зокрема для наступного аналізу. У цьому випадку слід говорити про облік у найбільш загальному плані як про реєстрацію фактів (подій). До подій належать як господарські операції, які є сферою фінансового обліку, так і інші факти та події, що відбуваються на підприємстві, які не відображаються у системі рахунків бухгалтерського обліку. Частина фактів і подій разом з господарськими операціями знаходять відображення в управлінському обліку, який забезпечує підприємство внутрішньою (конфіденційною) інформацією для управління.

Слово "аналітичне" означає той, що містить аналіз, детальний розбір чогось. Тобто облікову інформацію обробляють різними методами економічного (фінансового), статистичного, математичного аналізу. Методи аналізу використовують також і до іншої інформації, яка не виробляється на підприємстві, але її облік необхідний при ухваленні управлінських рішень. Підприємство не є закритою системою та функціонує у зовнішньому середовищі, яке встановлює для діючих підприємств певні вимоги та обмеження нормативного та ненормативного характеру, без дотримання яких неможливе їх успішне функціонування. У зв'язку з тим, що суб'єкти економічної діяльності найбільш зацікавлені в економічній інформації саме про свою діяльність, яка накопичується в системі бухгалтерського обліку, конструкцію "обліково-аналітичне забезпечення" слід віднести до категоріального поняття бухгалтерського обліку, як системи, що включає фінансовий та управлінський облік. Структура категорії представлена на рис. 1.1.

Обліково-аналітичне забезпечення управління можна розглядати як з організаційного погляду, так і з погляду кінцевого продукту. Якщо обліково-аналітичне забезпечення розглядається з організаційної точки зору, слід застосовувати словосполучення "система обліково-аналітичного забезпечення", а якщо з точки зору кінцевого продукту – "обліково-аналітичне забезпечення".

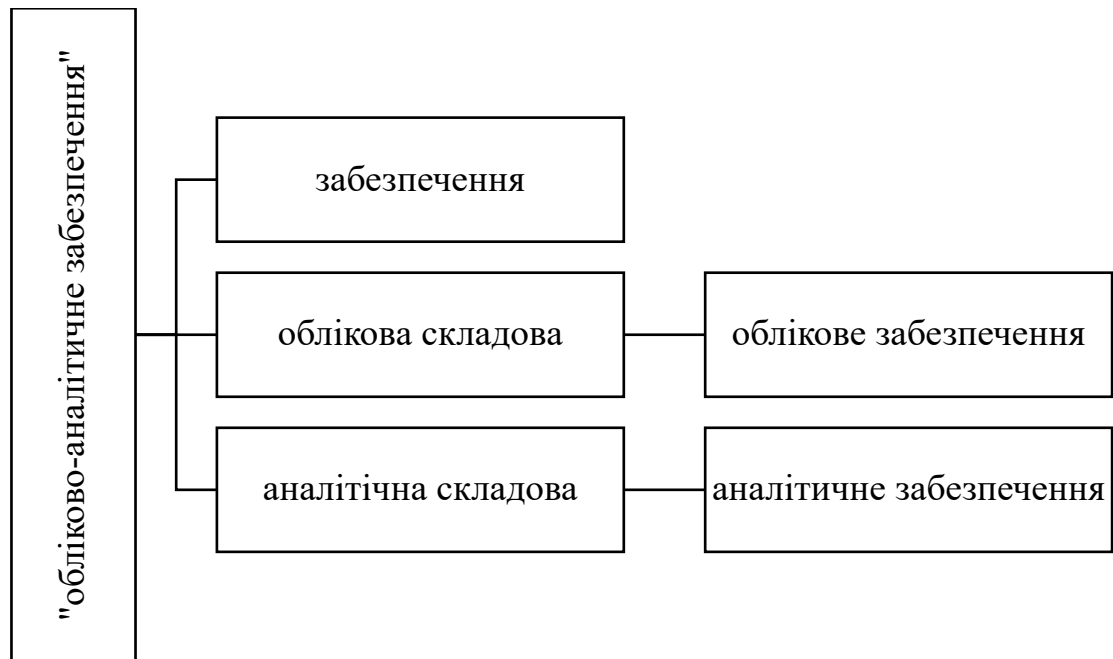

Рис. 1.1. Конструкція поняття "обліково-аналітичне забезпечення"

Враховуючи викладене, обліково-аналітичне забезпечення управління – це сукупність обробленої облікової та необлікової інформації, призначеної для управління підприємством, напрямками його діяльності або окремими об'єктами. Обліково-аналітичне забезпечення є багатограним і не обмежується лише цифровими звітами. Інформація може бути подана у формі звітів, розрахунків, доповідей, аналітичних оглядів.

Методичні основи формування інформації про дебіторську заборгованість у українському бухгалтерському обліку та її розкриття у фінансовій звітності регламентовано основним вітчизняним нормативно-правовим документом Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", згідно з яким дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів перед підприємством на певну дату. Під дебіторами розуміються юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Під таке тлумачення підпадає як заборгованість дебіторів, утримувана підприємством до дати погашення, так і заборгованість

дебіторів, призначена для перепродажу.

У національних стандартах обліку не враховано міжнародні вимоги основ складання та подання фінансової звітності, які розкривають поняття капіталу та його збереження. Цей факт унеможливорює визначення реального фінансового результату діяльності підприємств.

Згідно МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" дебіторська заборгованість визначається фінансовим інструментами [23].

Фінансовий інструмент – це будь-який контракт, який призводить до виникнення фінансового активу одного підприємства та фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу іншого підприємства.

Дебіторська заборгованість обліковується, якщо виконуються умови для визнання доходу, але надходження грошових коштів ще не відбулося:

доходи за рахунком, доходи від продажу в кредит;

дебіторська заборгованість включає будь-які податки, які продавець збирає від імені уряду, зокрема ПДВ.

Класифікується дебіторська заборгованість наступним чином:

поточна дебіторська заборгованість: очікується стягнення протягом року;

непоточна дебіторська заборгованість: усе інше;

торгова дебіторська заборгованість: суми заборгованості клієнтів за продані товари та надані послуги;

неторговельна дебіторська заборгованість: виникає внаслідок різноманітних операцій, наприклад, відсотки, роялті, дивіденди, компенсація збитків.

Дебіторська заборгованість – це рахунок поточних активів, який за МСФЗ відображається у звіті про фінансовий стан, за НП(С)БО 1 – в балансі. На цьому рахунку відображаються кошти, заборговані підприємству її дебіторами протягом одного року після звітної дати.

Нарахований дохід додається до облікового запису дебіторської заборгованості після того, як підприємство виставило рахунок клієнту. У цій ситуації суб'єкт господарювання може поставити товари чи послуги, виставити

рахунок клієнту, але ще не отримав готівку за ці послуги.

МСБО 32 (МСФЗ) визначає фінансовий актив як:

готівка, або інструмент власного капіталу іншого підприємства, або договірне право на отримання готівки, або договірне право на отримання іншого фінансового активу від іншого підприємства, або контракт, який може бути розрахований за допомогою власних інструментів капіталу суб'єкта господарювання [23].

Дебіторська заборгованість – це договірне право на отримання готівки, що робить її фінансовим активом.

У МСБО 39 зазначено, що суб'єкт господарювання має визнавати дебіторську заборгованість лише тоді, коли виконуються договірні положення. Іншими словами, не можна додати суму до балансу дебіторської заборгованості, якщо підприємство не надало послугу та/або не надало товари.

Дебіторська заборгованість повинна оцінюватися за номінальною вартістю того, що погоджено в контракті. Хоча відсотки можуть бути застосовані до рахунка, якщо платіж відбувається із запізненням, відсотки, які очікується отримати, не слід визнавати на рахунку дебіторської заборгованості. Це пояснюється тим, що відсотки, ймовірно, несуттєві, і їх важко оцінити.

Дебіторська заборгованість також повинна обліковуватися за чистою вартістю реалізації. Це вартість, яку очікується отримати.

Необхідність існування дебіторської заборгованості на підприємстві представлена на рис. 1.2.

Важливість дебіторської заборгованості полягає в наступному:

1. Допомога в досягненні операційної ефективності. Управління дебіторською заборгованістю є важливою частиною будь-якого бізнесу. Він гарантує, що зароблені гроші не будуть втрачені, а гроші, витрачені на товари та послуги, будуть враховані. Це допомагає підвищити операційну ефективність, гарантуючи відсутність затримок в отриманні платежів від клієнтів. Це можна зробити, переконавшись, що всі рахунки-фактури надсилаються до єдиного облікового запису, що дозволяє точніше відстежувати доходи та витрати;

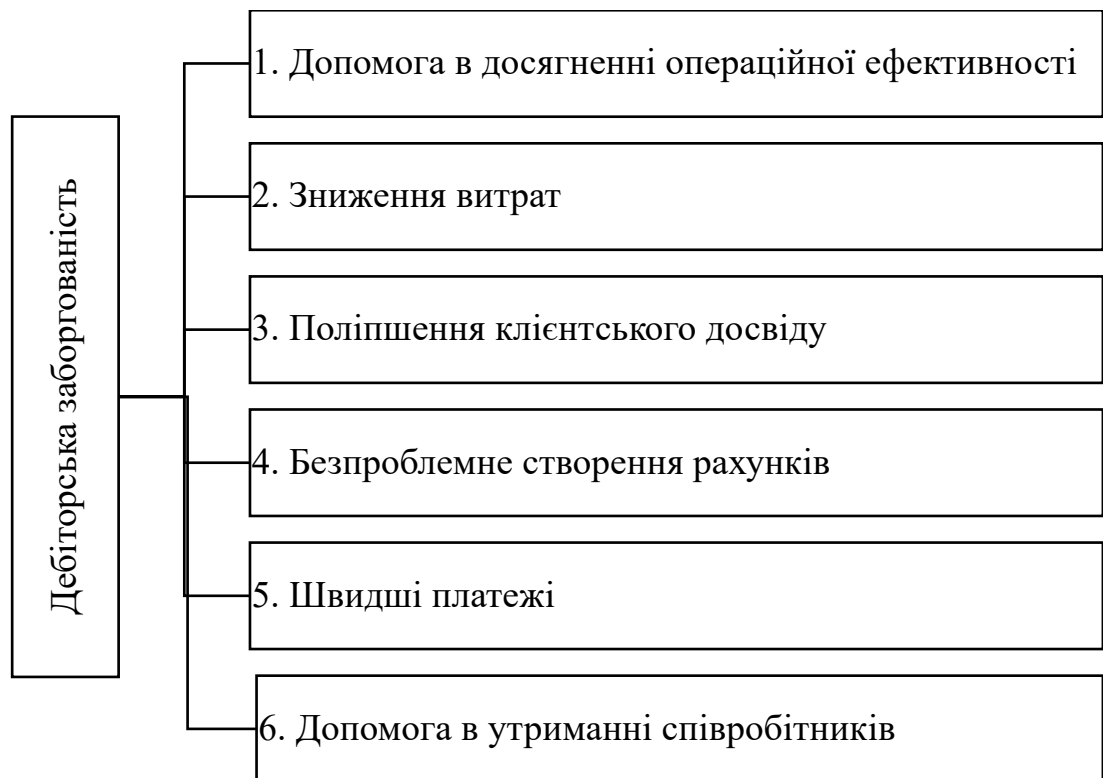

Рис. 1.2. Необхідність дебіторської заборгованості

2. Зниження витрат. Коли підприємство відчуває готівкову кризу, знайти гроші для виплати заробітної плати може бути важко. Однак є кілька способів, якими підприємства можуть скоротити свої витрати, не скорочуючи кількість працівників. Один із способів – вимагати дострокового повернення коштів від постачальників і клієнтів. Це гроші, які підприємство отримує від своїх клієнтів після оплати їхніх замовлень чи послуг. Це допомагає зменшити витрати, оскільки зменшує кількість неотриманих коштів на банківському рахунку підприємства.

3. Поліпшення клієнтського досвіду. Щоб покращити взаємодію з клієнтами, підприємства повинні знати своїх клієнтів і знати, чого вони хочуть. Це відділ, який відстежує гроші, що надходять від клієнтів. Бухгалтерський відділ вирішує, чи повинно підприємство платити за щось чи ні, виходячи з того, здійснив клієнт платіж чи ні. Відстежуючи дебіторську заборгованість і частоту платежів, підприємства можуть краще зрозуміти, як клієнти використовують їхні продукти.

4. Безпроблемне створення рахунків. Це спрощує створення рахунків за допомогою процесу, який включає три етапи:

дебіторська заборгованість використовує автоматизований робочий процес для збору інформації від постачальників і клієнтів;

дебіторська заборгованість надсилає рахунки клієнту для затвердження.

клієнт затверджує або відхиляє рахунок, а потім його надсилає назад до для обробки у якості дебіторської заборгованості.

Цей процес допомагає підтримувати точність виставлення рахунків і зменшує людські помилки для підвищення ефективності компанії.

5. Швидші платежі. Це відділ, який займається збором грошей, заборгованих підприємству. Вони розпоряджаються коштами, стежать за тим, щоб вони виплачувалися вчасно та в повному обсязі, і відстежують їхній прогрес. Це допомагає швидше отримувати платежі, подбавши про обробку платежів, отриманих від клієнтів, вчасно і в повному обсязі та надання фінансових звітів керівництву, щоб вони могли контролювати прогрес.

6. Допомога в утриманні співробітників. Це важлива частина, яка допомагає підприємствам відстежувати та надавати точну інформацію про свої грошові потоки. Роботодавці повинні знати, що дебіторська заборгованість може допомогти утримати працівників, надаючи їм точну та своєчасну інформацію про грошові потоки підприємства. Найкращий спосіб для роботодавців почати використовувати дебіторську заборгованість – запровадити систему єдиної книги. Це дозволить співробітникам отримувати під рукою всю необхідну інформацію та допоможе їм приймати більш обґрунтовані рішення щодо продуктивності своєї роботи.

Дебіторська заборгованість є ефективним інструментом в діяльності підприємства, і її ефективне включення в організацію обліку може допомогти безперебійному веденню господарської діяльності. Отримання доступу до всієї інформації допоможе дізнатися, що потрібно клієнтам, де вони знаходяться у своєму бізнесі та в потрібний час дасть змогу оцінити процеси дебіторської заборгованості.

1.2. Управління дебіторською заборгованістю

Дебіторська заборгованість – це будь-які гроші, які клієнти винні підприємстві. Управління дебіторською заборгованістю – це система процесів, які впроваджує підприємство для відстеження цих грошей, у тому числі:

- виставлення рахунків та інвойсів;
- обробка платежів;
- зв'язок із клієнтами;
- внутрішні комунікації та процеси;
- процеси інкасації та кредитна політика [44].

Бухгалтери з дебіторської заборгованості тісно співпрацюють з відділами продажу та фінансів і, як правило, відповідають за збір доходів, реєстрацію транзакцій, перевірку платежів та усунення розбіжностей за рахунками.

Метою ефективного управління дебіторською заборгованістю є оптимізація процесу виставлення рахунків, платежів та стягнення, щоб звести до мінімуму час, необхідний для отримання оплати, та усунути ризик безнадійної заборгованості. Управління дебіторською заборгованістю включає створення та дотримання стандартів і практик ведення бізнесу, щоб полегшити ефективне виставлення рахунків і оплату для клієнтів. Це означає отримувати оплату вчасно та уникати прострочених платежів. Належне управління дебіторською заборгованістю значно впливає на дохід і грошовий потік підприємства.

Виконуючи зазначені дії ефективно, підприємство отримує своєчасні платежі, належні стосунки з клієнтами та високу ліквідність діяльності. Однак погане управління може призвести до втрати робочого часу персоналу, помилок у бухгалтерському обліку, втрати доходів та поганого грошового потоку.

Управління дебіторською заборгованістю доцільно здійснювати за напрямками, наведеними на рис. 1.3. Це допоможе зробити збір платежів легким та ефективним.

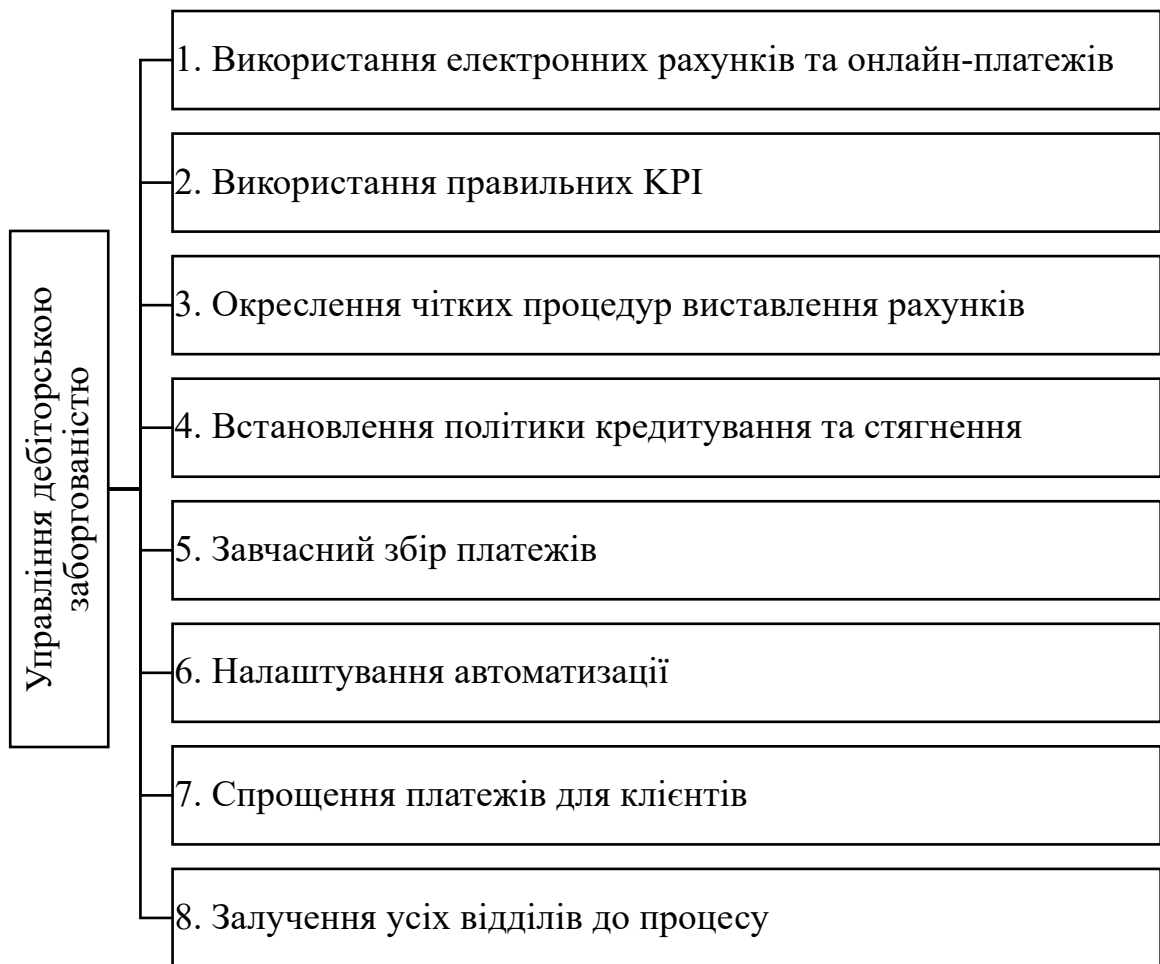

Рис. 1.3. Напрямки управління дебіторською заборгованістю

1. Використання електронних рахунків та онлайн-платежів. Відмова від паперових рахунків, виставлення рахунків поштою та паперових чеків. Їх легко втратити та відстежити. Натомість необхідно перейти на електронну систему виставлення рахунків, яка дозволяє клієнтам легко здійснювати платежі онлайн. Інтегрування рахунків та платежів автоматизує облік, тому що потрібно менше відстежувати, що знижує ймовірність людської помилки.

Використання програмного забезпечення для виставлення рахунків з інтегрованою обробкою платежів, що дає змогу клієнту натиснути прямо зі свого рахунку, щоб ініціювати платіж, і система автоматично записувала платіж, дозволяє налаштувати параметри для систематичного відстеження, що настроюється при затримці платежів. Підприємство може залишатися на

вершині збору платежів, зберігаючи при цьому зв'язок з урахуванням кожного клієнта без часу.

2. Використання правильних КРІ. Щоб переконатися, що процеси стягнення дебіторської заборгованості функціонують належним чином, необхідно відстежувати такі показники ефективності дебіторської заборгованості:

Кількість днів продажів – це найкращий показник, який необхідно оптимізувати для скорочення процесів. Це середній час, необхідний для збору платежу. Підприємство повинне прагнути, щоб зберегти його на рівні нижче 30 днів.

Середня кількість днів прострочення – кількість днів, коли середні платежі клієнтів прострочені. Це ще один показник, яке необхідно зберегти на якнайнижчому рівні. Якщо середня кількість днів росте, необхідно перевірити процеси, щоб переконатися, що виставлення рахунків йде гладко, а ділянка дебіторської заборгованості адекватно укомплектована персоналом.

Коефіцієнт оборотності – це число показує, як швидко підприємство збирає дохід від клієнтів (тобто перетворює рахунки у готівку) і вказує на ваш грошовий потік. Необхідно тримати цей показник на низькому рівні. Високий коефіцієнт означає, що на підприємстві багато відкритих рахунків з неотриманим доходом, що має спонукати повернутися до процесів виставлення рахунків та інкасації.

Індекс ефективності стягнення – це відсоток рахунків, які підприємство повертає або збирає дохід. Цей показник повинен бути якомога ближче до 100, що вказує на те, що підприємство збирає платежі з усіх своїх клієнтів.

Виправлення рахунків – підприємство має на меті уникнення необхідності переглядати рахунки-фактури клієнтів, якщо це можливо. Якщо бухгалтер бачить збільшення кількості переглянутих рахунків-фактур з часом або протягом певного періоду, необхідно ознайомитись з правилами виставлення рахунків і, можливо, розглянути кадрові потреби для забезпечення ефективності та запобігання помилкам, які затримують оплату.

3. Окреслення чітких процедур виставлення рахунків. Підприємство повинне підходити до процесу виставлення рахунків з чіткістю та послідовністю, необхідно задокументувати процес, щоб усі дотримувалися однакових процедур. Процес виставлення рахунків має включати наступне:

розрахункові періоди та дати виставлення рахунків;

інформація, яку потрібно включати в кожен рахунок-фактуру (номери замовлень на купівлю, адреси тощо);

процедури діловодства;

періодична оцінка дебіторської заборгованості та подальше спостереження;

процедури стягнення прострочених платежів.

Окрім щоденних, щотижневих і щомісячних кроків, яких потрібно виконувати, щоб точно виставляти рахунки клієнтам, підприємству необхідно мати наступну документацію:

платіжна контактна інформація для кожного клієнта;

унікальні платіжні реквізити або кроки для кожного клієнта, якщо це можливо;

платіжні реквізити та примітки для кожного клієнта.

4. Встановлення політики кредитування та стягнення. Підприємство може або не може бути зацікавленим в наданні кредиту деяким клієнтам. Заздалегідь встановлена чітка кредитна політика дозволить не надавати занадто багато кредитів деяким клієнтам. Повинно бути простіше визначити, чи надавати кредит, коли клієнт запитує про це, чи ні.

Так само чітка політика збору дебіторської заборгованості гарантує, що підприємство можете застосувати проактивний підхід до вирішення проблеми з простроченими обліковими записами та оптимізації робочого процесу. Політика стягнення має бути зосереджена на проактивності, а не на реагуванні. Замість того, щоб переслідувати прострочені платежі, потрібно надіслати кілька нагадувань про оплату до настання терміну. Цей "м'який" підхід забезпечує відкритість спілкування між підприємством та клієнтом і гарантує, що вони

будуть в курсі будь-яких майбутніх платежів. Якщо у підприємства є клієнт, який накопичив кілька прострочених рахунків-фактур, наступного разу, коли буде надсилатися останній рахунок, необхідно скористатися можливістю нагадати про всі прострочені рахунки-фактури. Ця стратегія оптимізує процес збору та уникає будь-якої плутанини для клієнтів.

5. Завчасний збір платежів. Завдяки чітким процедурам підприємство можете бути активним щодо збору платежів. Необхідно створити процес, у якому підприємство зв'яжеться з клієнтом у перший день затримки платежу, щоб він одразу дізнавався про свої умови платежу та будь-яку прострочену заборгованість. Обов'язково чітко окреслити кроки, як вони можуть здійснити платіж.

Електронні системи виставлення рахунків і платежів можуть допомогти централізувати та вирішити питання виставлення рахунків і оплати з клієнтами підприємства. Наприклад, можна встановити автоматичні подальші дії з клієнтами в перший день затримки платежу, а потім раз на тиждень, доки рахунок не буде здійснено.

6. Налаштування автоматизації. Підприємство може заощадити свій час і додати узгодженості процесу, автоматизувавши зв'язок облікового запису з клієнтами та зменшивши ручні процеси, коли це можливо. Впровадження програмного забезпечення для автоматизації обліку дебіторської заборгованості може скоротити час, витрачений на інкасацію готівки, на 80%.

Ключ до автоматизації обліку дебіторської заборгованості полягає в автоматизації найбільш виснажливих завдань у процесі. Зазвичай це включає в себе підготовку електронних листів (нагадування, подальші дії), отримання рахунків-фактур тощо. Автоматизувати необхідно все, що повторюється, займає багато часу та має низьку додану вартість. Бухгалтер з цієї ділянки має зосередитися на тому, щоб налагодити комунікацію з клієнтами в потрібному тоні та надсилати рахунки-фактури та нагадування в потрібний час. Саме це вплине на своєчасне отримання оплати.

Програмне забезпечення для керування дебіторською заборгованістю

дозволить налаштувати форму електронної пошти для надсилання разом із рахунком-фактурою, електронний лист із подякою для надсилання після оплати та нагадування для надсилання, коли платіж прострочений.

Більшість підприємств надсилають клієнту лише звіт про баланс або записку без переліку неоплачених рахунків. Це те, що має бути автоматизовано, в ідеалі через портал для клієнтів або програмне забезпечення для автоматизації дебіторської заборгованості. Це пояснює, що винні підприємству клієнти та коли вони повинні заплатити. Бажано, щоб компанія пропонувала онлайн-платежі, щоб пришвидшити цей процес.

Якщо підприємство використовує паперові рахунки, то можна автоматизувати комунікації, щоб заощадити час і трохи спростити процес, наприклад використовувати тригери для зв'язку з клієнтами на основі вхідних даних, налаштувати форму електронної пошти для надсилання клієнту, коли вводиться в електронну таблицю інформація про отримання платежу. Автоматизація дебіторської заборгованості допомагає отримати 99% платежів протягом 60 днів після дати оплати рахунків-фактур.

7. Спрощення платежів для клієнтів. Більшість проблем із оплатою, з якими стикається підприємство, пов'язані з тим, що клієнти мають проблеми з отриманням, переглядом чи розумінням рахунків-фактур, або через те, що вони не мають доступу до швидкого та зручного способу оплати. 70% нагадувань про оплату є технічними, а не комерційними. Отже, справжня проблема полягає не у фактичній транзакції, а в методі оплати. Якщо підприємство хоче отримувати гроші, це має бути просто. Необхідно усунути будь-які перешкоди в процесі оплати клієнта та спростити процес за рахунок налаштування системи, яка частково автоматизує процес дебіторської заборгованості та полегшить клієнтам оплату. Можна запровадити платіжний портал, який дозволить структурно передавати всю необхідну клієнтам інформацію за один раз (суму до сплати та спосіб оплати).

Існує поширена помилкова думка, що прострочені платежі означають, що клієнт є поганим платником. Часто це не так. Якщо підприємство постійно

отримує прострочені платежі, це означає, що рахунок-фактура та стратегія оплати мають недоліки. Можна використовувати електронну систему виставлення рахунків, яка надає інформацію про рахунок-фактуру та посилання безпосередньо в електронному листі, щоб уникнути запуску спам-фільтрів із вкладенням. Можна налаштувати прості портали електронних платежів із різними варіантами онлайн-платежів, які дозволять клієнтам оплачувати онлайн (наприклад, за допомогою кредитної картки), щойно вони отримають рахунок-фактуру. Виконання цих кроків може сприяти хорошим відносинам із клієнтами та уникнути несплати рахунків.

8. Залучення усіх відділів до процесу. Команда з продажу має бути невід'ємною частиною стратегії збору готівки, оскільки вона має переконатися, що укладені ними угоди фактично перетворюються на готівку та оборотний капітал для компанії. Це не означає, що вони беруть участь у всьому процесі збору. Перевага полягає в тому, що вони знаходяться в прямому контакті з клієнтами в критичних точках взаємодії, і це потрібно використовувати.

Уявлення про те, що платежі є технічним одноетапним процесом і лише відповідальністю бухгалтера з обліку дебіторської заборгованості є помилковим. Насправді ефективне збирання готівки є багатограним і вимагає втручання різних відділів. Якщо всі відділи, які працюють із клієнтами, включаючи, наприклад, відділ продажів, будуть причетними до процесу, це допомагає тримати всіх разом та бути частиною процесу управління дебіторською заборгованістю. Це підвищує ефективність, уникає надмірностей і усуває помилки, які можуть втрачати час або прибутковість. Ці фахівці мають бути залучені до цього процесу не лише тому, що отримання грошей є ключовим з точки зору бізнесу, але й тому, що це вагомий показник якості товарів або послуг, які надає підприємство. Це якісний підхід, оскільки кожна зацікавлена сторона матиме різні та унікальні стосунки з клієнтом і зможе відповідним чином пристосувати свій підхід, щоб отримати оплату вчасно.

Якщо підприємству не платять і це не технічна неполадка, швидше за все, у господарчому процесі може бути більша проблема. Саме тоді менеджмент

підприємства може використати відділи з продажу та успішних фахівців, які мають прямий контакт із клієнтами, щоб допомогти визначити першопричину та знайти рішення. Ключовий висновок тут полягає в тому, що збір готівки має бути спільним. Насправді це означає, що кожна зацікавлена сторона з різних відділів відіграє ключову роль у процесі, і жоден відділ не відповідає за весь процес.

Висновки до першого розділу

В даному розділі дипломної роботи визначена сутність поняття дебіторська заборгованість та обліково-аналітичне забезпечення управління нею. Сформульовано, що обліково-аналітичне забезпечення управління – це сукупність обробленої облікової та необлікової інформації, призначеної для управління підприємством, напрямами його діяльності або окремими об'єктами.

Необхідність вивчення та аналізу дебіторської заборгованості полягає у допомозі в досягненні операційної ефективності, зниженні витрат, поліпшенні клієнтського досвіду, безпроблемному створенні рахунків, швидших платежах, допомозі в утриманні співробітників.

Визначено, що управління дебіторською заборгованістю доцільно здійснювати за певними напрямками, що допоможе зробити збір платежів легким та ефективним. Такі напрямки включають використання електронних рахунків та онлайн-платежів, використання правильних КРІ, окреслення чітких процедур виставлення рахунків, встановлення політики кредитування та стягнення, завчасний збір платежів, налаштування автоматизації, спрощення платежів для клієнтів, залучення усіх відділів до процесу.

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ "МОТОР СІЧ"2.1. Облікове забезпечення управління дебіторською заборгованістю
ПАТ "Мотор Січ"

Публічне Акціонерне Товариство "Мотор Січ" (далі ПАТ "Мотор Січ") є найбільшим підприємством в авіаційній промисловості України, здійснює розробку, виробництво та ремонт двигунів для різних літальних апаратів, а також модернізацію і заміну двигунів існуючих вертольотів та розробку вертольоту власної конструкції.

Окрім основної діяльності, ПАТ "Мотор Січ" здійснює модернізацію газотурбінних електростанцій та розробку нових видів наземної потужної техніки.

ПАТ "Мотор Січ" працює за умов диверсифікації виробництва, зміцнення позицій на міжнародному ринку авіа- та вертолітної техніки. Для досягнення цієї мети підприємство розробляє нові конкурентоспроможні двигуни, вертолітну техніку. Для збільшення обсягів реалізації ПАТ "Мотор Січ" також виробляє товарів народного споживання.

На всіх етапах виробництва для забезпечення відповідності продукції світовим стандартам якості здійснюється контроль якості, для чого також здійснюється постійна підготовка висококваліфікованих кадрів.

З урахуванням цього треба зазначити, що ПАТ "Мотор Січ" є державно значимим підприємством, яке виводить Україну на міжнародний ринок авіаційної та вертолітної техніки.

Підприємство має розвинену виробничу базу – вартість основних засобів на кінець 2020 року складає 6 493 444 тис. грн., що також дозволяє випускати

високоякісні промислові установки, газотурбінні приводи, електростанції.

Продукція що випускається ПАТ "Мотор Січ", використовується та експлуатується більш ніж в 100 країнах світу.

Розширення ринків збуту є одним з пріоритетних напрямів діяльності підприємства. В 2020 році зріс обсяг вертолітної продукції та супроводжуваних послуг. ПАТ "Мотор Січ" є єдиним підприємством, що має допуск від управління державіації України для ремонту головних вертолітних редукторів.

Управління підприємством здійснюється загальними зборами, що є вищим органом ПАТ "Мотор Січ". Вони можуть вирішувати всі питання, що належать до їх компетенції, що стосуються діяльності підприємства.

Одним з важливих факторів обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством є встановлена на ньому облікова політика, яка на ПАТ "Мотор Січ" зафіксована відповідним наказом, який містить основи, стандарти, правила і процедури обліку, які застосовуються всіма структурними одиницями підприємства при веденні обліку і складанні фінансової звітності (додаток Д).

Облікова політика ПАТ "Мотор Січ" визначена таким чином, щоб у фінансовій звітності була представлена інформація, яка:

доречна для потреб користувачів при прийнятті рішень;

достовірно представляє фінансовий стан підприємства і результати діяльності;

відображає економічний зміст, а не форму подій і операцій;

На ПАТ "Мотор Січ" бухгалтерський облік ведеться відповідно до МСФЗ і інших нормативних актів, що регламентують ведення бухгалтерського обліку, а облікова політика розроблена відповідно до МСБО / МСФЗ з метою ведення бухгалтерського обліку і складання звітності.

Фінансова звітність складається шляхом трансформації статей відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності та містить інформацію про активи, зобов'язання, капітал та результати діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку. Консолідована фінансова звітність ПАТ "Мотор

Січ" за 2010-2020 роки наведена в додатках В-Д [26]. На підставі цієї звітності в табл. 2.1. проаналізовано загальний стан підприємства.

Таблиця 2.1

Загальна економічна характеристика ПАТ "Мотор Січ"

Показники, тис. грн.	Період			Темпи росту 20-19		Темпи росту 19-18	
	2018	2019	2020	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Основні засоби	6553584	7215875	6862703	-353172	95,11	662291	110,11
Запаси	13381046	14126880	13839770	-287110	97,97	745834	105,57
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1319210	1057564	1688192	630628	159,63	-261646	80,17
Зареєстрований капітал	280529	280529	280529	0	100,00	0	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	18044435	17842838	18683646	840808	104,71	-201597	98,88
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	777142	947426	617871	-329555	65,22	170284	121,91
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12831788	9954362	11433872	1479510	114,86	-2877426	77,58
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8043199	6693803	7129242	435439	106,51	-1349396	83,22
Валовий прибуток	4788589	3260559	4304630	1044071	132,02	-1528030	68,09
Чистий прибуток (збиток)	747353	-574040	840808	1414848	-146,47	-1321393	-76,81
Середня кількість працівників	22221	21324	17238	-4 086	80,84	-897	95,96

Як видно з табл 2.1. ПАТ "Мотор Січ" в 2019 році показало збиток в розмірі 574040 грн. При цьому в 2018 та 2020 роках діяльність підприємства була прибутковою. Значні коливання також можна побачити за показниками чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції – зменшення у 2018 та збільшення у 2020 році відповідно на 1479510 тис. грн та 435439 тис. грн. На рис. 2.1. показано зміни прибутку підприємства за роками

Рис. 2.1. Чистий прибуток (збиток) ПАТ "Мотор Січ"

При цьому нерозподілений прибуток зберігається у позитивних значеннях та демонструє зростання в 2020 році на 840808 тис. грн. (рис. 2.2)

Рис. 2.2. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) ПАТ "Мотор Січ"

Наявність дебіторської заборгованості викликає необхідність розглянути актив балансу ПАТ "Мотор Січ", що зроблено в табл. 2.2, 2.3.

Актив Консолідованого балансу (Звіту про фінансовий стан)

ПАТ "Мотор Січ" за 2018 – 2019 роки

Показники, тис. грн.	Роки дослідження				Темпи росту 19-18		
	2018	%	2019	%	тис. грн.	%	питомої ваги
Активи (усього)	27 652 379	100,0	27 328 125	100,0	-324 254	98,8	0,0
Необоротні активи	7 875 467	28,5	8 322 604	30,5	447 137	105,7	2,0
Основні засоби	6 553 584	23,7	7 215 875	86,7	662 291	110,1	63,0
Нематеріальні активи	2 520	0,0	10 613	0,1	8 093	421,2	0,1
Незавершені капітальні інвестиції	923 902	3,3	818 544	9,8	-105 358	88,6	6,5
Інвестиційна нерухомість	49 003	0,2	27 909	0,3	-21 094	57,0	0,2
Довгострокові фінансові інвестиції	22 038	0,1	76 590	0,9	54 552	347,5	0,8
Інші необоротні активи	299 797	1,1	74 153	0,9	-225 644	24,7	-0,2
Оборотні активи	19 776 624	71,5	19 000 898	69,5	-775 726	96,1	-2,0
Виробничі запаси	4 607 626	16,7	4 559 524	24,0	-48 102	99,0	7,3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1 319 210	4,8	1 057 564	5,6	-261 646	80,2	0,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками	993 013	3,6	735 932	3,9	-257 081	74,1	0,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	239 295	0,9	116 023	0,6	-123 272	48,5	-0,3
Гроші та їх еквіваленти	1 446 568	5,2	755 717	4,0	-690 851	52,2	-1,3
Інші оборотні активи	2 115 755	7,7	2 032 288	10,7	-83 467	96,1	3,0
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	288	0,0	4 623	0,02	4 335	1605,2	0,0

Актив Консолідованого балансу (Звіту про фінансовий стан)

ПАТ "Мотор Січ" за 2019 – 2020 роки

Показники, тис. грн.	Роки дослідження				Темпи росту 20-19		
	2019	%	2020	%	тис. грн.	%	питомої ваги
Активи (усього)	27 328 125	100,0	28 504 016	100,0	1 175 891	104,3	0,0
Необоротні активи	8 322 604	30,5	7 906 984	27,7	-415 620	95,0	-2,7
Основні засоби	7 215 875	86,7	6 862 703	86,8	-353 172	95,1	0,1
Нематеріальні активи	10 613	0,1	5 047	0,1	-5 566	47,6	-0,1
Незавершені капітальні інвестиції	818 544	9,8	868 492	11,0	49 948	106,1	1,1
Інвестиційна нерухомість	27 909	0,3	25 958	0,3	-1 951	93,0	0,0
Довгострокові фінансові інвестиції	76 590	0,9	74 162	0,9	-2 428	96,8	0,0
Інші необоротні активи	74 153	0,9	26 324	0,3	-47 829	35,5	-0,6
Оборотні активи	19 000 898	69,5	20 596 813	72,3	1 595 915	108,4	2,7
Виробничі запаси	4 559 524	24,0	4 580 727	22,2	21 203	100,5	-1,8
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1 057 564	5,6	1 688 192	8,2	630 628	159,6	2,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками	735 932	3,9	730 837	3,5	-5 095	99,3	-0,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	116 023	0,6	352 068	1,7	236 045	303,4	1,1
Гроші та їх еквіваленти	755 717	4,0	1 654 179	8,0	898 462	218,9	4,1
Інші оборотні активи	2 032 288	10,7	2 180 290	10,6	148 002	107,3	-0,1
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	4 623	0,02	219	0,001	-4 404	4,7	0,0

Аналіз показав збільшення в 2020 році валюти балансу на 1 175 891 тис. грн. Найбільше серед необоротних активів в 2020 році збільшилась стаття незавершені капітальні інвестиції – на 49 948 тис. грн., серед оборотних активів – гроші та їх еквіваленти – на 898 462 тис. грн., а саме кошти на рахунках в банку.

В структурі активів дебіторська заборгованість складає 8,2 % в 2020 році, та 5,6 % у 2019 році. У 2018 році цей показник становив 4,8 %, тобто питома вага дебіторської заборгованості зростає, що можна побачити на рис. 2.3.

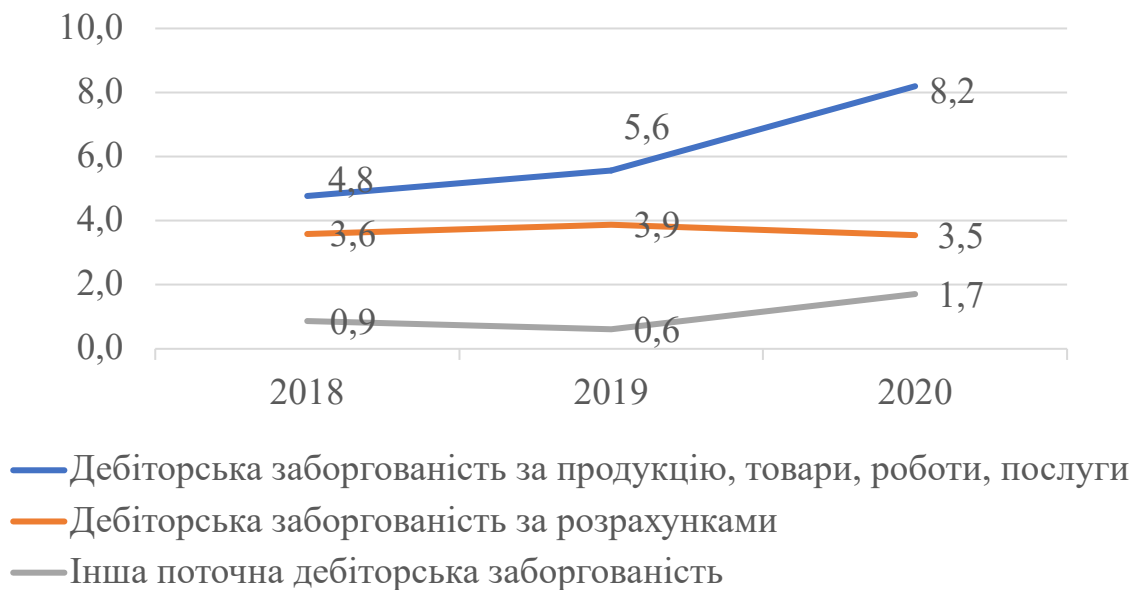

Рис. 2.3. Зміни питомої ваги дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ" в загальній вартості активів

Згідно наказу про облікову політику (додаток Д) дебіторська заборгованість – це договірні вимоги, пред'явлені покупцям і іншим особам на отримання грошових коштів, товарів або послуг. Для цілей складання фінансової звітності ПАТ "Мотор Січ" дебіторська заборгованість класифікується або як поточна або як довгострокова.

Дебіторська заборгованість може бути торгівельна, що виникає за реалізовані в ході здійснення звичайної господарської діяльності товари і послуги і неторгівельна. Поточна торгівельна дебіторська заборгованість,

згідно табл 2.1. склала 1688192 тис. грн, що майже на 60 % більше від рівня попереднього року. Довгострокової дебіторської заборгованості у підприємства немає.

Первісне визнання дебіторської заборгованості здійснюється за справедливою вартістю переданих активів. У фінансовій звітності дебіторська заборгованість відображається за справедливою вартістю на звітну дату (додатки Б-В). Для врахування сумнівної дебіторської заборгованості на ПАТ "Мотор Січ" передбачено створення резерву сумнівних боргів, що повинен нараховуватися за методом, виходячи з платоспроможності окремих дебіторів. Дебіторська заборгованість на ПАТ "Мотор Січ" буде віднесена до сумнівної, якщо відповідає наступним критеріям:

термін позовної давності по заборгованості закінчується раніше, ніж через 12 місяців з дати балансу;

підприємство – боржник відсутній за адресою, яка вказана в документах;

підприємство – боржник оголошений банкрутом.

Станом на 31 грудня 2020 року інша поточна дебіторська заборгованість переважно представлена незабезпеченою поворотною безвідсотковою короткостроковою фінансовою допомогою, наданою третім сторонам в розмірі 108495 тис. грн. (31 грудня 2019 року: 127160 тис. грн.) та кредитом, наданим ВАТ "Оршанський авіаремонтний завод" в розмірі 261346 тис. грн.

У зв'язку з вибуттям дочірньої компанії, ВАТ "Оршанський авіаремонтний завод", у 2018 році кредит, наданий дочірній компанії, було визнано у складі довгострокової дебіторської заборгованості. Протягом 2018 року цей борг було переуступлено третій стороні. У зв'язку з наявністю ознак знецінення на підприємстві було визнано резерв під очікувані кредитні збитки відносно цієї заборгованості в розмірі 261346 тис. грн.

В наступному підпункті дипломної роботи проведемо аналіз складових дебіторської заборгованості підприємства.

2.2. Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ"

Згідно приміток до консолідованої фінансової звітності, станом на 31 грудня 2020 року дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги та інша поточна дебіторська заборгованість представлена в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги та інша поточна дебіторська заборгованість

Показники, тис. грн.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги	2095042	1424156
Інша поточна дебіторська заборгованість	542154	255580
Резерв під очікувані кредитні збитки	(896896)	(571512)
Усього	1740300	1108224
Розрахунки за претензіями, зі співробітниками та інші розрахунки	135112	135810
Резерв під знецінення	(37208)	(38031)
Разом	1838204	1206003

Зміни резерву під очікувані кредитні збитки протягом років, що закінчилися 31 грудня, представлені в табл. 2.5. Рекласифікація резерву під очікувані кредитні збитки представлена резервом під частину іншої поточної дебіторської заборгованості в розмірі 261346 тисяч гривень, який станом на 31 грудня 2019 року було включено до складу довгострокової дебіторської заборгованості.

Зміни резерву під очікувані кредитні збитки

Показники, тис. грн.	2020	2019
Сальдо на 1 січня	571512	457512
Збиток від визнання резерву під очікувані кредитні збитки для дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги та контрактних активів	84752	95052
(Прибуток) збиток від визнання резерву під очікувані кредитні збитки для іншої дебіторської заборгованості	(5236)	60848
Рекласифікація резерву під очікувані кредитні збитки для іншої дебіторської заборгованості	261346	-
Використання резерву	(15478)	(41900)
Сальдо на 31 грудня	896896	571512

У зв'язку з існуванням дебіторської заборгованості у ПАТ "Мотор Січ" виникають кредитні ризики.

Політики управління ризиками розробляються з метою виявлення і аналізу ризиків, з якими стикається підприємство, встановлення належних лімітів і засобів контролю за ними, а також моніторингу ризиків.

Вразливість ПАТ "Мотор Січ" до кредитного ризику залежить від індивідуальних характеристик кожного покупця. Однак управлінський персонал повинен враховувати фактори, які можуть впливати на кредитний ризик, включаючи ризик дефолту, властивий галузі чи країні, в якій здійснюють свою діяльність клієнти.

Кредитний ризик являє собою ризик фінансового збитку для ПАТ "Мотор Січ" в результаті невиконання контрагентом своїх зобов'язань за договором.

Кредитний ризик виникає у зв'язку з фінансовими активами. Підприємство має ризик невідшкодування дебіторської заборгованості за розрахунками за авансами виданими та інших оборотних активів на суму

2935980 тис. грн. на 31 грудня 2020 року та на суму 2757083 тис. грн. на 31 грудня 2019 року.

Максимальна сума кредитного ризику відображена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Сума кредитного ризику

Показники, тис. грн.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2095042	1424156
Інша поточна дебіторська заборгованість	542154	255580
Грошові кошти та їх еквіваленти	1065599	438019
Усього	3702795	2177755

На ПАТ "Мотор Січ" здійснюється така кредитна політика, де кредитоспроможність кожного нового покупця аналізується окремо, перш ніж йому будуть запропоновані умови та строки здійснення платежів і поставок. Здійснюється аналіз зовнішніх рейтингів, фінансової звітності, інформації кредитного агентства, галузевої інформації та банківських рекомендацій. Для кожного клієнта встановлюються свої ліміти продажів, які аналізуються на предмет необхідності внесення щоквартальних змін.

Забезпечення заставою дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ" не вимагає.

Аналіз об'єктивних ознак зменшення корисності дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги та іншої дебіторської заборгованості доцільно проводити на груповій основі, об'єднавши дебіторську заборгованість у групи за ознакою країни походження компанії-боржника. Рівень очікуваних збитків розраховується для кожної групи на основі статусу

прострочки і кредитного рейтингу країни компанії-боржника, що враховує ймовірність дефолту та величину збитку у випадку дефолту.

Інформація про вразливість до кредитного ризику щодо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги та іншої дебіторської заборгованості станом на 31 грудня представлена в табл. 2.7, 2.8.

Таблиця 2.7

**Вразливість до кредитного ризику щодо дебіторської заборгованості
за продукцію, товари, роботи, послуги**

Строк з дати виникнення	2020			2019		
	До нарахування резерву на покриття збитків від зменшення корисності	Резерв під очікувані кредитні збитки	Кредитно-знецінена заборгованість	До нарахування резерву	Резерв під очікувані кредитні збитки	Кредитно-знецінена заборгованість
до 60 днів	1403846	6587	ні	615499	8608	ні
від 61 до 90 днів	41476	4265	ні	114734	1023	ні
від 91 до 365 днів	268237	57645	ні	343531	30665	ні
від 366 до 548 днів	61524	38718	ні	55982	16969	ні
більше 18 місяців	319960	319960	так	294410	294410	так
Усього	2095043	427175		1424156	351675	

Таким чином, крім зазначених вище сум, немає необхідності в створенні резерву під збитки від зменшення корисності дебіторської заборгованості.

Вразливість до кредитного ризику щодо іншої дебіторської заборгованості

Строк з дати виникнення	2020			2019		
	До нарахування резерву на покриття збитків від зменшення корисності	Резерв під очікувані кредитні збитки	Кредитно-знецінена заборгованість	До нарахування резерву	Резерв під очікувані кредитні збитки	Кредитно-знецінена заборгованість
до 60 днів	40544	70	ні	4630	108	ні
від 61 до 90 днів	8777	63	ні	806	19	ні
від 91 до 180 днів	6547	1409	ні	2470	58	ні
від 181 до 365 днів	20833	4483	ні	3521	700	ні
від 366 до 548 днів	4666	2909	ні	37425	12124	ні
більше 18 місяців	460787	460787	так	206828	206828	так
Усього	542154	469721		255680	219837	

На рівні збитковості в плинні часу макрочинники мають незначний вплив у зв'язку з короткостроковим характером дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ".

Ще одним джерелом аналітичної інформації є дані аналізу оборотності, який є невід'ємною складовою фінансового аналізу [18]. Оборотність активів, дебіторської заборгованості ті інших показників, мабуть, найкраще дозволяє оцінити реальну ефективність операційної діяльності підприємства. Найчастіше менеджери схильні орієнтуватися в основному на швидке нарощування операційної прибутковості, тому що саме цього від них чекають акціонери, при

цьому не думаючи про те, що на одному контролі за витратами діяльність побудувати неможливо. В табл. 2.9 наведено аналіз оборотності ПАТ "Мотор Січ".

Таблиця 2.9

Показники оборотності ПАТ "Мотор Січ"

Показники, тис. грн.	2018	2019	2020	Темпи росту 20-19		Темпи росту 19-18	
				абс.	%	абс.	%
Коефіцієнт оборотності активів	0,46	0,36	0,40	0,04	110,12	-0,10	78,50
Коефіцієнт оборотності запасів	2,78	2,18	2,50	0,31	114,33	-0,60	78,39
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,23	8,48	5,60	-2,88	66,07	0,25	103,02
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,04	2,29	2,60	0,32	113,79	-0,75	75,17
Коефіцієнт оборотності капіталу	45,74	35,48	40,76	5,27	114,86	-10,26	77,58
Період оборотності дебіторської заборгованості	44	43	65	22,10	151,35	-1,30	97,07
Період оборотності кредиторської заборгованості	120	160	140	-19,35	87,88	39,66	133,03

Як видно з табл. 2.9, оборотність дебіторської заборгованості у 2020 році значно зменшився у порівнянні з попередніми періодами незважаючи на зростання самої заборгованості в абсолютному значенні. При цьому зріс період оборотності дебіторської заборгованості більше ніж на 50 %. Порівнюючи ці показники з аналогічною оборотністю кредиторської заборгованості можна побачити, що оборотність останньої зросла на 13 %, а період оборотності знизився. Тобто ПАТ "Мотор Січ" погашає власні борги швидше, ніж отримує

погашення від дебіторів.

Отже, адекватні показники оборотності дозволяють оцінити, зокрема і зрілість, і довгострокову стратегію розвитку підприємства.

Проте, окремо коефіцієнти оборотності не несуть достатньо інформації для одержання на їх основі висновків про стан дебіторської заборгованості підприємства, тому їх необхідно розглядати у взаємозв'язку та взаємозалежності.

Ефективну модель оцінки дебіторської заборгованості підприємства можна представити у вигляді піраміди, яка складається з векторів, що будуть визначати ступінь потенційної оборотності заборгованості підприємства. Граничне значення вектора відповідає максимальному потенціалу внутрішніх можливостей підприємства, тобто являє собою його еталонне значення. Побудуємо імітаційну модель дебіторської заборгованості за допомогою коефіцієнтів, розрахованих в табл 2.9, де основа піраміди буде складатися із векторів відповідних коефіцієнтів (рис. 2.4).

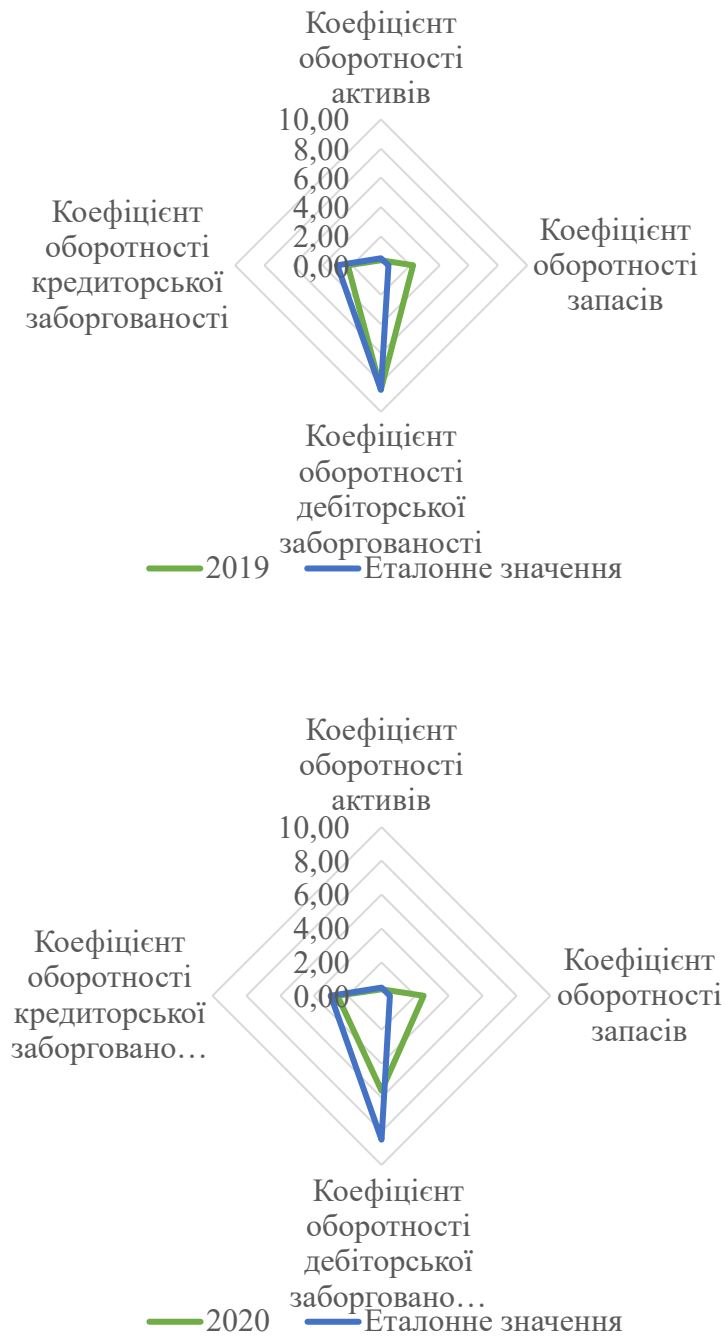

Рис. 2.4. Пірамідальна модель оцінки дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ"

Запропонована модель дає змогу у ході діяльності підприємства змінювати склад факторів та побачити місце дебіторської заборгованості в загальному фінансовому стані. Аналіз даних, наведених на рис. 2.4. свідчить про те, що незважаючи на динаміку, показники оборотності оборотності дебіторської заборгованості еталонного значення не досягли, що може позначитися на

загальному фінансовому стані.

Визначення відхилення фактичного значення показника від еталонного за допомогою графічного зображення дозволяє наочно визначити взаємозалежність коефіцієнтів, які характеризують стан ПАТ "Мотор Січ", а у довгостроковій перспективі при використанні запропонованої моделі можна продемонструвати зміни в сигнальних показниках. На результативну ознаку може впливати не лише один, а й кілька факторів. Оскільки між факторами існують складні взаємозв'язки, то вплив їх на результативну ознаку є не просто сумою ізольованих впливів, а комплексним показником.

Висновки за другим розділом

В даному розділі було проведено дослідження загального стану ПАТ "Мотор Січ" та аспектів його облікової політики, які стосуються дебіторської заборгованості. Визначено, що незважаючи на те, що підприємство є найбільшим в своїй галузі та єдиним постачальником двигунів та комплектуючих для авіабудування, його загальний фінансовий стан потребує дуже пильної уваги. Підприємство демонструє збиткову діяльність в 2019 році та значні темпи зростання дебіторської заборгованості, що попри продуману кредитну політику призводить до відволікання коштів з обігу.

Визначено, що ПАТ "Мотор Січ" нараховує резерв на сумнівну дебіторську заборгованість виходячи з оцінки окремих дебіторів, при цьому в балансі окремою строкою цей резерв не наведено. Визначено, що певним сумах дебіторської заборгованості притаманні кредитні збитки, відповідно до чого було проаналізовано кредитні ризики підприємства. Аналіз показників оборотності дозволив визначити місце для розробки імітаційної моделі дебіторської заборгованості у вигляді піраміди, яка дозволяє побачити зміни показників в перспективі.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ "МОТОР СІЧ"

3.1. Реалізація підходів до управління дебіторською заборгованістю на основі міжнародних стандартів

Майже кожен суб'єкт господарювання має фінансові інструменти, які необхідно враховувати. Зокрема, майже кожне підприємство має торгову дебіторську заборгованість, і МСФЗ змінив спосіб, у який підприємства повинні думати про її знецінення.

В попередньому розділі роботи було проаналізовано кредитні збитки та ризики ПАТ "Мотор Січ". Відповідно до МСФЗ 9 доцільно розглянути модель зменшення корисності, засновану на очікуваних кредитних збитках, що призводить до визнання резерву під збитки до виникнення кредитних збитків. Відповідно до цього підходу підприємству необхідно враховувати поточні умови та обґрунтовану та підтверджену прогностну інформацію, яка доступна без зайвих витрат чи зусиль під час оцінки очікуваних кредитних збитків.

Відповідно до загального підходу МСФЗ 9 резерв на очікувані кредитні збитки протягом усього терміну дії визнається для фінансового інструменту, якщо відбулося значне збільшення кредитного ризику (виміряного за допомогою ймовірності дефолту протягом усього терміну дії) з моменту початкового визнання фінансового активу. Якщо на звітну дату кредитний ризик за фінансовим інструментом не збільшився суттєво з моменту первісного визнання, визнається резерв на покриття очікуваних кредитних збитків протягом 12 місяців. Тобто загальний підхід має дві основи для вимірювання очікуваних кредитних збитків:

очікувані кредитні збитки за 12 місяців;

очікувані кредитні збитки протягом усього життя [23].

Проте ПАТ "Мотор Січ" застосовувати загальний підхід до короткострокової дебіторської заборгованості є непрактичним та не вигідним. Тому доцільно розглянути спрощений підхід до торгової дебіторської заборгованості, активів за контрактом та дебіторської заборгованості за орендою відповідно до МСФЗ. Спрощений підхід дозволяє підприємству визнавати очікувані збитки за всіма цими активами за весь термін експлуатації без необхідності визначати значне збільшення кредитного ризику.

Варіанти облікової політики, які доступні при використанні спрощеного підходу наведено на рис. 3.1.

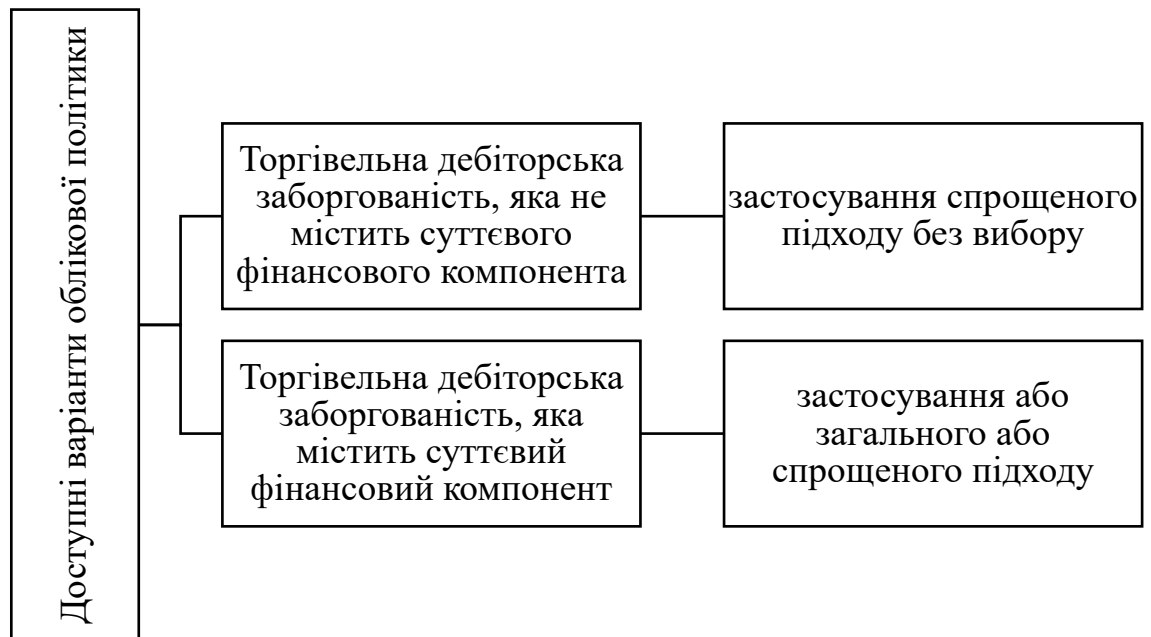

Рис. 3.1. Доступні облікові політики щодо дебіторської заборгованості

Розглянемо застосування спрощеного підходу з використанням матриці резерву.

Для короткострокової дебіторської заборгованості, наприклад торгових боржників із 30-денними термінами, визначення прогнозних економічних сценаріїв може бути менш значущим, враховуючи, що протягом періоду впливу

кредитного ризику суттєва зміна економічних умов може бути малоімовірною, а історичні показники збитків можуть бути відповідною основою для оцінки очікуваних майбутніх втрат. Матриця резерву – це застосування відповідних показників збитків до залишків торгової дебіторської заборгованості (тобто аналіз торгової дебіторської заборгованості за давністю). Наприклад, підприємство застосувало би різні норми збитків залежно від кількості днів, протягом яких торгова дебіторська заборгованість прострочена.

Залежно від різноманітності своєї клієнтської бази, підприємство буде використовувати відповідні групи, якщо його історичний досвід кредитних збитків демонструє суттєво різні моделі збитків для різних сегментів клієнтів. Хоча це спрощений підхід, слід бути обережним в області визначення відповідних груп та коригуванні історичних показників збитків для перспективної інформації. На рис. 3.2. запропоновано поетапний підхід для застосування матриці резерву.

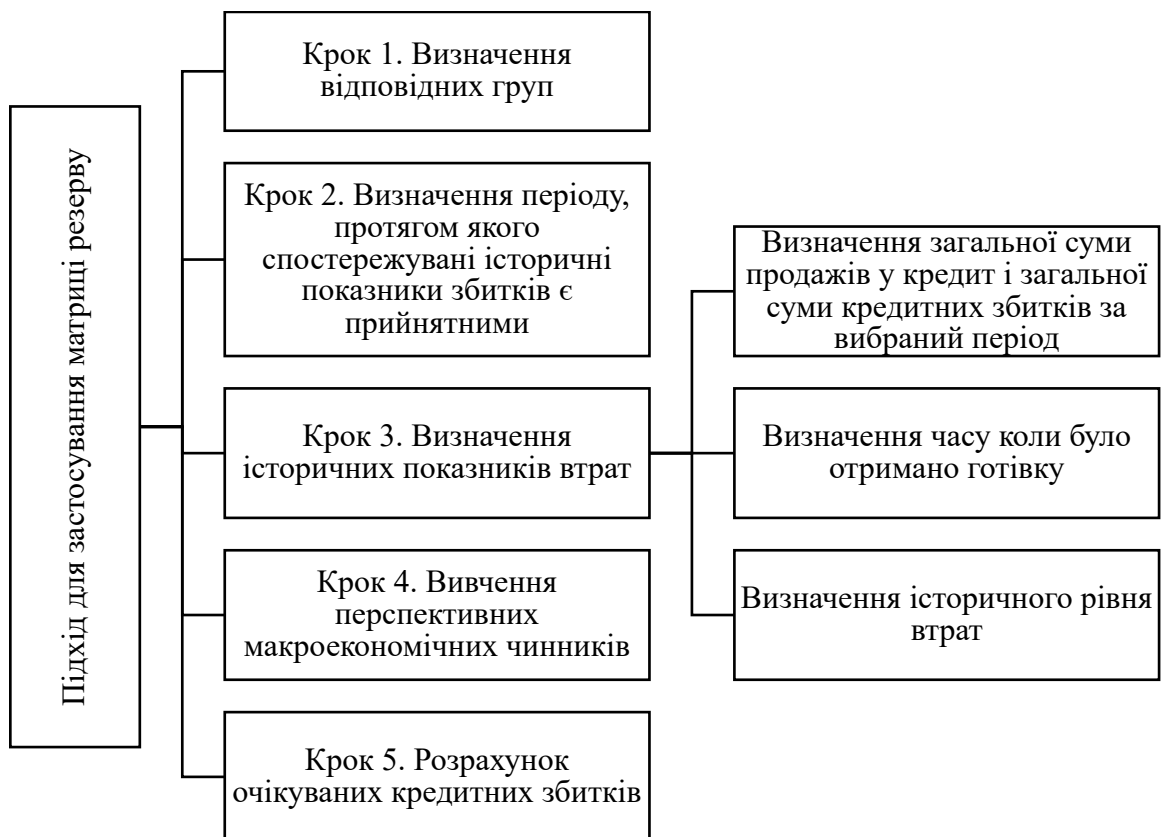

Рис. 3.2. Підхід до визначення очікуваних кредитних збитків від торгової дебіторської заборгованості з використанням матриці резерву

Крок 1. Визначення відповідних груп. У МСФЗ 9 немає чітких вказівок чи конкретних вимог щодо того, як групувати торгову дебіторську заборгованість, однак групування може ґрунтуватися на географічному регіоні, типі продукту, рейтингу клієнта, заставі чи страхуванні комерційного кредиту та типі клієнта (наприклад, оптова чи роздрібна торгівля).

Щоб мати можливість застосувати матрицю забезпечення до торгової дебіторської заборгованості, генеральну сукупність індивідуальної торгової дебіторської заборгованості слід спочатку об'єднати в групи дебіторської заборгованості, які мають подібні характеристики кредитного ризику. При групуванні статей для цілей спільних кредитних характеристик важливо розуміти та визначати, що найбільш істотно впливає на кредитний ризик кожної окремої групи.

Групування дебіторської заборгованості можна здійснювати окремо від оптових і роздрібних клієнтів, оскільки вони мають різні характеристики кредитного ризику. Крім того, необхідно згрупувати дебіторську заборгованість, пов'язану з виробництвом та реалізацією двигунів окремо від дебіторської заборгованості, пов'язаної з наданням супутніх робіт, оскільки характеристики ризику, пов'язані з періодом кредитного ризику, будуть різними. Потім можна згрупувати кожну з наведених вище груп дебіторської заборгованості за географією, якщо це буде доцільно.

На цій основі визначимо, що матриця резерву підходить лише для торгової дебіторської заборгованості, пов'язаної з виробництвом продукції ПАТ "Мотор Січ", і що потрібен інший підхід до торгової дебіторської заборгованості, пов'язаної з налагоджувальними та ремонтними послугами (що відображає дебіторську заборгованість понад 18-місяців).

Крім того ідентифікуємо дві географічні області – український ринок та міжнародний, кожен зі своїми власними кредитними характеристиками. Це призведе до восьми підгруп із спільними кредитними характеристиками (рис. 3.3.).

український ринок				міжнародний ринок			
оптові покупці		роздрібні покупці		оптові покупці		роздрібні покупці	
продукція	роботи, послуги	продукція	роботи, послуги	продукція	роботи, послуги	продукція	роботи, послуги
1	2	3	4	5	6	7	8

Рис. 3.3. Приклад групування дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ"

Крок 2. Визначення періоду, протягом якого спостережувані історичні показники збитків є прийнятними. Після визначення підгруп необхідно зібрати історичні дані про втрати для кожної підгрупи. У МСФЗ 9 немає конкретних вказівок щодо того, за який період слід збирати історичні дані. Судження потрібне для визначення періоду, за який можна отримати достовірні історичні дані, що стосуються майбутнього періоду, протягом якого буде стягнуто торгову дебіторську заборгованість. Загалом період має бути розумним, а не нереально коротким або довгим. На практиці цей період може тривати від двох до п'яти років.

Крок 3. Визначення історичних показників втрат. Після визначення підгруп та обрання періоду, за який збиратимуться дані про збитки, підприємство визначає очікувані норми збитків для кожної підгрупи, поділеної на категорії прострочених (тобто рівень збитків для залишків, які прострочені на 0 днів, рівень збитків за 1–30 днів прострочення, рівень збитків за 31–60 днів прострочення тощо). Для цього підприємство повинно визначити історичні показники збитків кожної групи або підгрупи шляхом отримання спостережуваних даних за визначений період.

1. Визначення загальної суми продажів у кредит і загальної суми кредитних збитків за вибраний період. Після того, як підприємство обрало період, протягом якого буде збирати дані, воно повинно визначити загальну кількість здійснених продажів у кредит і загальні збитки від цих продажів. Дані, зібрані за відповідний період, слід об'єднати та розрахувати середні значення.

Після того, як загальний обсяг кредитних продажів і кредитних збитків

стане відомим, необхідно визначити відповідний рівень старіння. Підприємству потрібно проаналізувати свої дані, щоб визначити, скільки часу знадобилося, щоб отримати всю свою дебіторську заборгованість (тобто переміщення залишків через часові діапазони), а також визначити частку залишків у кожній категорії прострочених, які врешті-решт не були отримані. Причина, по якій це робиться, полягає в тому, щоб визначити очікування на основі минулої історії частки дебіторської заборгованості, яка псується, коли вона досягає певного моменту прострочення.

2. Визначення часу коли було отримано готівку. Аналіз вимагатиме бухгалтерської облікової інформації, щоб визначити, коли клієнт оплатив свій рахунок-фактуру на продаж у кредит. Потім ця інформація сортується за різними часовими рамками.

3. Визначення історичного рівня втрат. Після аналізу грошових надходжень і згрупування непогашених залишків необхідно розрахувати історичні показники втрат. Рівень збитків за попередні періоди розраховується шляхом ділення загального кредитного збитку на суму продажів за кредитами, які досягають кожної вікової групи. Логіку поділу загальної суми кредитних збитків на непогашений залишок у кожній віковій групі можна пояснити шляхом відстеження резерву на збитки, коли він рухається через різні часові групи.

Розрахунок повинен ґрунтуватися на продажах кредиту за один рік через різні вікові діапазони, щоб служити індикатором історичних втрат. На звітну дату аналіз віку дебіторської заборгованості є підсумком того, як просувалися продажі в кредит через часові діапазони. Отже, історичні показники збитків служать відправною точкою для оцінки очікуваних кредитних збитків відповідно до МСФЗ 9.

Крок 4. Вивчення перспективних макроекономічних чинників та висновок щодо відповідних рівнів втрат. Історичні показники збитків відображають економічні умови, що діяли протягом періоду, до якого відносяться історичні дані. Хоча вони є відправною точкою для визначення очікуваних збитків, вони не обов'язково є остаточними показниками збитків, які

слід застосовувати до балансової вартості. Наприклад, якби на звітну дату 2022 року була доступна інформація про те, що в географічному регіоні – Україні почнеться війна, що призведе до економічного спаду, безробіття та збільшення кількості неплатежів у короткостроковій перспективі, то за цих обставин історичні показники збитків не відображатимуть належних очікуваних збитків і потребуватимуть скоригування. Це буде сфера суттєвих суджень і буде функцією обґрунтованих і підтверджених прогнозів майбутніх економічних умов.

Крок 5. Розрахунок очікуваних кредитних збитків. Очікувані кредитні збитки кожної підгрупи, визначені на кроці 1, слід розрахувати шляхом множення поточного сальдо дебіторської заборгованості на показник збитків. Наприклад, конкретну скориговану норму збитків слід застосовувати до балансу кожної вікової групи для дебіторської заборгованості в кожній групі. Після того, як очікувані кредитні збитки для кожної вікової групи для дебіторської заборгованості були розраховані, необхідно додати всі очікувані кредитні збитки для кожної вікової групи до загальної очікуваної кредитної втрати для портфеля.

Таким чином, якщо на підприємстві є суттєва торгівельна дебіторська заборгованість, активи за контрактом та дебіторська заборгованість за орендою, необхідно уважно стежити за тим, щоб забезпечити впровадження відповідного процесу для розрахунку очікуваних кредитних збитків.

ПАТ "Мотор Січ" доцільно розглянути, який рівень розкриття інформації вимагається МСФЗ 9, тому що користувачам фінансової звітності необхідне отримання всієї обліково-аналітичної інформації для розуміння можливого збільшення знецінення, застосовані облікові політики та важливі сфери суджень, застосованих під час складання звітності за МСФЗ.

Таким чином, застосування запропонованого спрощеного поетапного підходу до торгової дебіторської заборгованості із застосуванням матриці резерву відповідно до МСФЗ дозволить підприємству визнавати очікувані збитки за дебіторською заборгованістю за весь термін експлуатації без необхідності визначати збільшення кредитного ризику.

3.2. Розробка заходів щодо управління та аналізу дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ"

З проведеного в 2 розділі дипломної роботи аналізу дебіторської заборгованості ПАТ "Мотор Січ", можна дійти такого висновку – насправді підприємство має певні проблеми з дебіторами, спостерігається зростання простроченої заборгованості.

Можна точно сказати, що такий інструмент управління як контроль, є основним засобом підвищення якості дебіторської заборгованості.

Для того щоб збільшити ефективність контролю над дебіторською заборгованістю необхідно щоб на підприємстві було затверджено внутрішній регламент про управління та контроль дебіторською заборгованістю. У цьому регламенті необхідно вказати порядок роботи з дебіторською заборгованістю, який дозволить виявити прострочені заборгованості, проведення процедури зі стягнення простроченої заборгованості, а також відзначити відповідальних осіб за їх виконання.

Для того щоб процес управління дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ" протікав без коливань і був ефективним вважаємо доцільним дотримуватись послідовності контрольних дій в управлінні дебіторською заборгованістю, що представлені на рис. 3.4.

Послідовність виконання дій і чітка організація сприяють виявленню на більш ранніх строках простроченої дебіторської заборгованості, отже, допоможуть вжити заходів щодо своєчасного утворення резервів за сумнівними боргами, що призводить до підвищення якості управління дебіторською заборгованістю підприємства. На більшості підприємств розробляється маркетингова політика, де прописуються умови для знижок, бонусів та ін. Маркетингова політика насамперед має включати умови знижок для покупця. Якщо покупець отримує гарантію на знижку, якщо він раніше встановленого терміну у контракті, здійснить оплату придбаної партії товару.

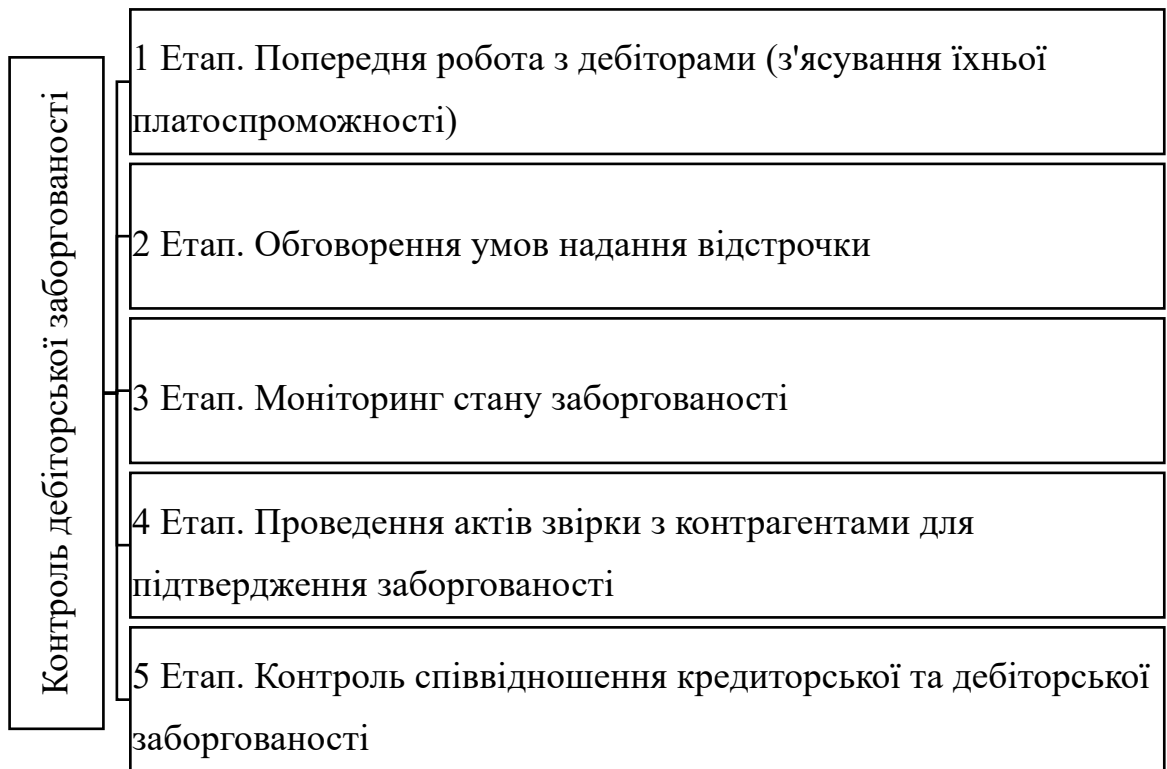

Рис. 3.4. Послідовність проведення контролю в управлінні дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ"

Знижка – це певний фінансовий стимул для покупців, який заохочує їх до оплати своїх рахунків достроково, у короткі терміни, ніж зазначено у договорі (за договірною тривалістю кредиту).

Крім того, надаючи знижки при терміновій оплаті покупцю, це позитивно впливає на підприємство, а саме підвищує потік коштів та збільшує обсяг продажів, що призводить до зростання кількості нових клієнтів, які є платоспроможними, а також зацікавлені в отриманні додаткових знижок.

Оскільки важливим показником дебіторської заборгованості є її оборотність, а за результатами проведених в 2 розділі диплому розрахунків видно, що тривалість обороту дебіторської заборгованості нерівномірно збільшується, у зв'язку з цим рекомендується проводити політику управління дебіторською заборгованістю, яка спрямована на зниження тривалості обороту.

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ" необхідно постійно моніторити її та здійснювати аналіз. При аналізі необхідно здійснювати оцінку динаміки та структури заборгованості, розрахунок коефіцієнтів, що характеризують оборотність дебіторської заборгованості (показники відволікання коштів, оборотності, період погашення дебіторської заборгованості, середній вік простроченої дебіторської заборгованості). Також необхідно порівнювати стан дебіторської та кредиторської заборгованості й розраховувати відповідні показники щодо кредиторської заборгованості.

Функціональність управління дебіторською заборгованістю в значній мірі залежить від якості обліково-аналітичного забезпечення, яке ґрунтується насамперед на оцінці наявної інформаційної бази щодо заборгованості підприємства. Тобто аналітичне забезпечення дебіторської заборгованості в системі управління повинно бути спрямоване на задоволення інформаційних потреб менеджменту при прийнятті управлінських рішень щодо утворення та погашення заборгованості.

Обліково-аналітична інформація, яка стосується дебіторської заборгованості та призначена для потреб управління, це:

величина, динаміка, склад і структур заборгованості;

якість заборгованості;

причина, які зумовили виникнення та наявність непогашеної заборгованості;

частота виникнення та погашення заборгованості;

вплив заборгованості на фінансовий стан підприємства;

доцільність відволікання коштів у заборгованість.

Кожен з аспектів інформації щодо дебіторської заборгованості може бути результатом застосування відповідних методів аналізу заборгованості (табл. 3.1).

Класичні методи аналізу мають застосування для різних цілей. Так, за допомогою методів порівняльного (горизонтального) та трендового аналізу можна оцінити рівень і динаміку дебіторської заборгованості підприємства.

Методи групування та вертикального аналізу використовуються для аналізу складу та структури заборгованості доцільно використовувати.

Таблиця 3.1

Методи аналізу для управління дебіторською заборгованістю підприємства

Методи аналізу	Інформація, що використовується для управління дебіторською заборгованістю підприємства
Порівняльний аналіз (горизонтальний і вертикальний аналіз)	Величина, динаміка, склад і структура дебіторської заборгованості
Групування (за термінами виникнення) для виявлення елементів з високим рівнем ризику непогашення	Якість дебіторської заборгованості
Факторний аналіз (детермінований, стохастичний)	Причини, які зумовили виникнення та існування (непогашення) дебіторської заборгованості
Аналіз оборотності та періодичності інкасації	Частота виникнення та погашення дебіторської заборгованості
Аналіз обсягів вивільнення оборотних коштів внаслідок зміни величини заборгованості; Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості як резервів взаємного погашення	Вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства
Аналіз ефективності вкладання коштів у заборгованість	Доцільність відволікання коштів у дебіторську заборгованість підприємства

Види аналізу дебіторської заборгованості, які можливо здійснювати отримання інформації щодо розмірів, стану, руху дебіторської заборгованості, її величини та строків на підприємстві представлено на рис. 3.5.

Комплексний аналіз дебіторської заборгованості, що включає основні елементи традиційного аналізу та управлінського обліку дасть змогу виявити резерви підприємства, зміцнити його фінансовий стан, збільшити стійкість та ефективно контролювати грошові надходження в погашення дебіторської заборгованості.

Рис. 3.5. Види аналізу дебіторської заборгованості підприємства

Для того щоб процес управління дебіторської заборгованістю та аналіз дебіторської заборгованості контрагентів були ефективними, в системі менеджменту доцільно скористатися таким методом управління дебіторської заборгованості як кластерний аналіз. Використання цього методу допомагає виділяти та управляти окремими кластерами (групами) дебіторів.

Кластерний аналіз – це метод класифікаційного аналізу; його основне призначення – розбиття безлічі досліджуваних об'єктів та ознак на однорідні у певному сенсі групи, або кластери. Велика перевага кластерного аналізу в тому,

що він дає можливість проводити розбиття об'єктів не за однією ознакою, а по ряду ознак. Крім того, кластерний аналіз на відміну від більшості математико-статистичних методів не накладає жодних обмежень на вигляд об'єктів, що розглядаються, і дозволяє досліджувати безліч вихідних даних практично довільної природи.

Оскільки кластери – це групи однорідності, то завдання кластерного аналізу у тому, щоб виходячи з ознак об'єктів розбити їх на безліч m (m – ціле) кластерів так, щоб кожен об'єкт належав лише одній групі розбиття. При цьому об'єкти, що належать одному кластеру, мають бути однорідними (подібними), а об'єкти, що належать різним кластерам – різнорідними.

Якщо об'єкти кластеризації уявити як точки в n -мірному просторі ознак (n – кількість ознак, що характеризують об'єкти), то подібність між об'єктами визначається через поняття відстані між точками, оскільки інтуїтивно зрозуміло, що менше відстань між об'єктами, тим більше схожі.

Управління дебіторської заборгованістю – це важливе завдання менеджменту будь-якого підприємства. Метод кластерного аналізу в управлінні дебіторською заборгованістю є маловивченим і на даний момент користується невеликою популярністю серед підприємств, тому пропонується розглянути заходи щодо покращення стану дебіторської заборгованості на підприємстві, що сприяє зниженню тривалості обороту дебіторської заборгованості, а це зниження тим самим покращить становище ПАТ "Мотор Січ". Цей захід – це прискорення оборотності дебіторської заборгованості за допомогою скорочення відстані між кластерами (як засіб структурного моніторингу дебіторів).

Використання формули визначення відстані між кластерами за принципом "найближчого" та "далекого" сусіда – це стандартний прийом даного моделювання, проте з урахуванням необхідності застосування його до вимірювання дебіторської заборгованості, пропонуємо принципово інший підхід до вимірювання такої відстані. У його основі буде спосіб виміру відстані між кластерами за принципом "середнього зв'язку". Формула, за якою визначається відстань між кластерами за принципом "середнього зв'язку", виглядає наступним

ЧИНОМ:

$$d(S_l, S_m) = \frac{1}{n_l n_m} \sum_i i S_l \sum_j j S_m p(i, j), \quad (3.1)$$

де n_l – кількість об'єктів у кластері S_l ;

n_m – кількість об'єктів у кластері S_m

Застосування цієї формули сприяє і дозволяє легко визначити відстань між кластерами. Однак ми пропонуємо ввести до цієї формули коефіцієнт інкасації дебіторської заборгованості, який представляє собою відсоток очікуваних грошових надходжень від продажів у певному інтервалі часу від моменту реалізації. Під інкасацією розуміється процес збирання коштів із боржників.

Нова формула буде виглядати наступним чином:

$$d(S_l, S_m) = \frac{1}{n_l n_m} \sum_i KI_i S_l \sum_j KI_j S_m p(i, j), \quad (3.2)$$

де KI – коефіцієнт інкасації дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт інкасації – це показник, який відображає темпи погашення дебіторської заборгованості, а також є розрахунковим елементом, який застосовується для того, щоб спланувати грошові потоки за дебіторською заборгованістю.

Для аналізу необхідно використовувати отримані кластери, які в сукупності складуть реєстр старіння дебіторської заборгованості. Введення у формулу розрахунку відстані між кластерами коефіцієнта інкасації дозволить чіткіше структурувати дебіторську заборгованість, а також допоможе виявити ймовірність її отримання, що сприятиме скороченню відстані між кластерними групами. Своєчасне виявлення та списання безнадійної дебіторської

заборгованості є одним із способів знизити її загальну суму та, тим самим, збільшити її оборотність.

Висновки до третього розділу

В даному розділі дипломної роботи було розглянуто вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності щодо розкриття інформації про дебіторську заборгованість у складі фінансових інструментів та запропоновано ПАТ "Мотор Січ" застосовувати спрощений підхід до короткострокової дебіторської заборгованості. Визначено варіанти облікової політики, що можуть бути використані при застосуванні цього методу.

На підставі вивчення вимог МСФЗ в роботі запропоновано поетапний підхід до визначення очікуваних кредитних збитків від торгової дебіторської заборгованості з використанням матриці резерву.

В ході розробки заходів щодо управління дебіторською заборгованістю в роботі визначено, що контроль, є основним засобом підвищення якості дебіторської заборгованості, тому було запропоновано послідовність проведення контролю в управлінні дебіторською заборгованістю ПАТ "Мотор Січ".

Визначено, що якість інформації про дебіторську заборгованість залежить від аналітичної складової процесу управління. Тому в роботі було розглянуто існуючі методи аналізу та визначено, що такий метод, як кластерний аналіз не має місця для застосування саме в аналізі дебіторської заборгованості. Тому формулу за якою визначається відстань між кластерами було доповнено складовою інкасації дебіторської заборгованості, що дасть змогу структурувати дебіторську заборгованість, а також допоможе виявити ймовірність її отримання.

ВИСНОВОК

Поставлена в роботі мета – вдосконалення теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо організації обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства, а також розробка заходів щодо його удосконалення виконана в повному обсязі.

Виконання поставлених задач відбулося відповідно до змісту дипломної роботи.

Розглянуто теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення та організації дебіторської заборгованості на підприємстві. Обліково-аналітичне забезпечення управління – це сукупність обробленої облікової та необлікової інформації, призначеної для управління підприємством, напрямками його діяльності або окремими об'єктами.

Вивчено напрямки управління дебіторською заборгованістю. Управління дебіторською заборгованістю передбачає напрямки, які включають використання електронних рахунків та онлайн-платежів, використання правильних КРІ, окреслення чітких процедур виставлення рахунків, встановлення політики кредитування та стягнення, завчасний збір платежів, налаштування автоматизації, спрощення платежів для клієнтів, залучення усіх відділів до процесу.

Визначено порядок облікового забезпечення дебіторської заборгованості підприємства. Бухгалтерський облік ведеться відповідно до МСФЗ і інших нормативних актів, що регламентують ведення бухгалтерського обліку, а облікова політика розроблена відповідно до МСБО / МСФЗ з метою ведення бухгалтерського обліку і складання звітності.

Існуюча на підприємстві облікова політика передбачає опис понять та вимог до дебіторської заборгованості. Підприємство нараховує резерв на сумнівну дебіторську заборгованість виходячи з оцінки окремих дебіторів. Визначено, що певним сумам дебіторської заборгованості притаманні кредитні збитки, відповідно до чого було проаналізовано кредитні ризики підприємства.

Проведено аналіз дебіторської заборгованості підприємства. В 2019 році підприємство отримало збиток. При цьому в 2018 та 2020 роках діяльність підприємства була прибутковою. Показники чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції також зазнали значних коливань. В структурі активів в 2020 році дебіторська заборгованість складає 8,2 %, що свідчить про те, що питома вага дебіторської заборгованості зростає. Вразливість підприємства до кредитного ризику залежить від індивідуальних характеристик кожного покупця. Аналіз показників оборотності дозволив визначити місце для розробки імітаційної моделі дебіторської заборгованості у вигляді піраміди, яка дозволяє побачити зміни показників в перспективі. Запропонована модель дає змогу у ході діяльності підприємства змінювати склад факторів та побачити місце дебіторської заборгованості в загальному фінансовому стані.

Удосконалено підходи до управління дебіторською заборгованістю підприємства. Підприємству доцільно здійснювати розкриття інформації про дебіторську заборгованість у складі фінансових інструментів із застосуванням спрощеного підходу до короткострокової дебіторської заборгованості. Запропоновано поетапний підхід до визначення очікуваних кредитних збитків від торгової дебіторської заборгованості з використанням матриці резерву.

Удосконалено підходи до аналізу дебіторської заборгованості підприємства. Управління дебіторською заборгованістю та її контроль, є основним засобом підвищення якості діяльності. Запропоновано послідовність проведення контролю в управлінні дебіторською заборгованістю підприємства. Якість інформації залежить від аналітичної складової процесу управління, тому запропоновано в аналізі дебіторської заборгованості використовувати метод кластерного аналізу із доповненням формули розрахунку відстані між кластерами складовою інкасації дебіторської заборгованості, що дасть змогу структурувати дебіторську заборгованість.

Запропоновані рекомендації можуть бути застосовані в діяльності ПАТ "Мотор Січ".

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардадим М. В. Ефективне управління дебіторською заборгованістю підприємства. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2010_26/Akorayn.pdf (дата звернення: 06.11.2022).
2. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. URL : <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/523/8/bezrodna.pdf> (дата звернення: 10.11.2022).
3. Бреславська Г. М. Момот Т. В. Вартісно-орієнтоване управління дебіторською заборгованістю. Бізнес-Інформ. 2011. № 3. С. 81–83.
4. Брик, Г. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами підприємства / Г.Брик URL : http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_2_2014_12_16/oblikovo_analitichne_zabezpechennja_upravlinnja_vitratami_pidpriems_tva/75-1-0-1139 (дата звернення: 20.11.2022)
5. Василюк М. М. Механізм управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vpu/Ekon/2009_7/56.pdf (дата звернення: 12.11.2022).
6. Власова Н. О., Носач Л. Л. Зміст процесу управління дебіторською та кредиторською заборгованостями. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/2011_31_2/Vlasova.pdf (дата звернення: 11.11.2022).
7. Волощук, Л. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. Праці Одеського політехнічного університету. Серія : Економіка. Управління. – 2011. – Вип. 2(36). – С. 329- 338.
8. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб`єктів господарювання. URL :

http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_3_2/Gnilicka.pdf (дата звернення: 12.11.2022).

9. Голячук, Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. Економічний аналіз : зб. наук. праць – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2010. – Вип. 6. – Ч. 3. – С. 408-410

10. Дубровська Є. В. Методичний інструментарій щодо управління дебіторською заборгованістю. URL : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2009_3/2009-V3_36.pdf (дата звернення: 19.11.2022).

11. Євлаш Т. О. Інформаційне забезпечення обліку операцій з дебіторської заборгованості та його удосконалення. Вісник Запорізького національного університету. 2010. №4 (8). С. 161–171.

12. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово-економічної кризи/ URL : http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/dtr/ep/2009_3/files/ECON_03_2009_Edinak_T.pdf (дата звернення: 10.11.2022).

13. Єфремова Л. В., Панфілова О. А., Федь В. М. Деякі особливості обліку та оцінки дебіторської заборгованості. Бізнес-Інформ. 2011. № 3. С. 84– 87.

14. Запарнюк О. С. Особливості управління дебіторською заборгованістю промислових підприємств. URL : http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/126/knp126_36-37.pdf (дата звернення: 19.11.2022).

15. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 8 лютого 2001 р. за N 121/5312 URL : <https://ips.ligazakon.net/document/REG5312?an=2&scop=2&fcop=293> (дата звернення: 20.11.2022)

16. Ізмайлова Н. В. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості: макроекономічний аспект. Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. № 33 (ч. 1). С. 116–122.

17. Карпенко О. О. Удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vodt/2009_10/16_Udoskonalenna_upravlinna_debitorskou_.pdf (дата звернення: 08.11.2022).
18. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості / Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL : <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/299-pokaznik-oborotnosti-debitorskoji-zaborgovanosti> (дата звернення: 20.11.2022)
19. Ксьондз С. М. Дебіторська заборгованість як об'єкт управління. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 4, Т. 1. С. 105–110.
20. Лепьохін О. В. Управління дебіторською заборгованістю як передумова забезпечення життєдіяльності підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.17. С. 223–230.
21. Лисенко В. С. Управління дебіторською заборгованістю. Управління розвитком. 2012. №19 (140). С. 12–14.
22. Лищенко О. Г., Середа І. С. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства. Держава та регіони. 2010. №3. С.84–89.
23. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. URL : https://mof.gov.ua/uk/307-international_financial_reporting_standards_archive# (дата звернення: 30.10.2022).
24. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" від 8.10.99 р. № 237. URL : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu10/> (дата звернення: 23.11.2022).
25. Нашкерська М. М. Управління дебіторською заборгованістю у структурі оборотного капіталу підприємства. URL : http://www.nbu.gov.ua/Vnulp/Management/2009_647/24.pdf (дата звернення: 11.11.2022).
26. Офіційний сайт ПАТ "Мотор Січ". Інвесторам та акціонерам URL : <http://motorsich.com/investoram-i-akczioneram/> (дата звернення: 20.11.2022).
27. Павлюк Т. С., Рудницька О. М. Основні напрями вдосконалення процесу

управління дебіторською заборгованістю. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. № 21(8). С. 272–278.

28. Пасенко Н. С., Шушлякова О. В. Сравнение дебиторской задолженности в соответствии с украинскими и международными стандартами учета. Бизнес-Информ. 2011. № 2 (2). С. 101–104.

29. Петряєва З. Ф., Петряев О. О. Аналіз фінансової звітності підприємства : Навчальний посібник. Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. 248 с.

30. Пилипенко А.А., Дзьобко І.П., Писарчук О.В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія. Харків : ХНЕУ, 2011. 344 с.

31. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996. Редакція від 16.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 20.11.2020).

32. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 року N 49/121

33. Прус Л. Р. Управління дебіторською заборгованістю суб'єктів господарювання. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 1. (Т. 2). С. 126–131.

34. Рибалко О. М., Сичова М. Б. Деякі аспекти управління дебіторською заборгованістю. Вісник Запорізького національного університету. 2011. №1(9). С. 164–169.

35. Рябуха І. М., Успенко В. І. Управління дебіторською заборгованістю підприємства. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/nvb/2010_58/ryabuxa.pdf (дата звернення: 19.11.2022).

36. Соловей Н. В., Маліношевська К. І. Проблеми обліку дебіторської заборгованості. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2010_25/malinoshevaska.pdf (дата звернення: 17.11.2022).

37. Твердохліб, М. Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: навч.

посібник – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 224 с.

38. Телін С. В. Управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2011. № 2. С. 102–107.

39. Тринька, Л.Я. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємств URL : <http://elibrary.nubip.edu.ua/15960/1/12tly.pdf> (дата звернення: 20.11.2022).

40. Червінська О. С.б Демків О. І., Вацко С. В. Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.10. С. 260–365.

41. Шара Є. Ю., Тітаренко О. В. Оптимізація дебіторської заборгованості на підприємствах України: обліковий аспект Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2011. № 2(53). С. 95–100.

42. Юрченко І. А. Організаційно-економічний механізм управління дебіторською заборгованістю за послуги теплопостачання на підприємствах комунальної теплоенергетики України : Автореф. дис. канд. екон. наук за спец. 08.06.01. – Харк. нац. акад. міс. господ. Харків., 2011. 24 с.

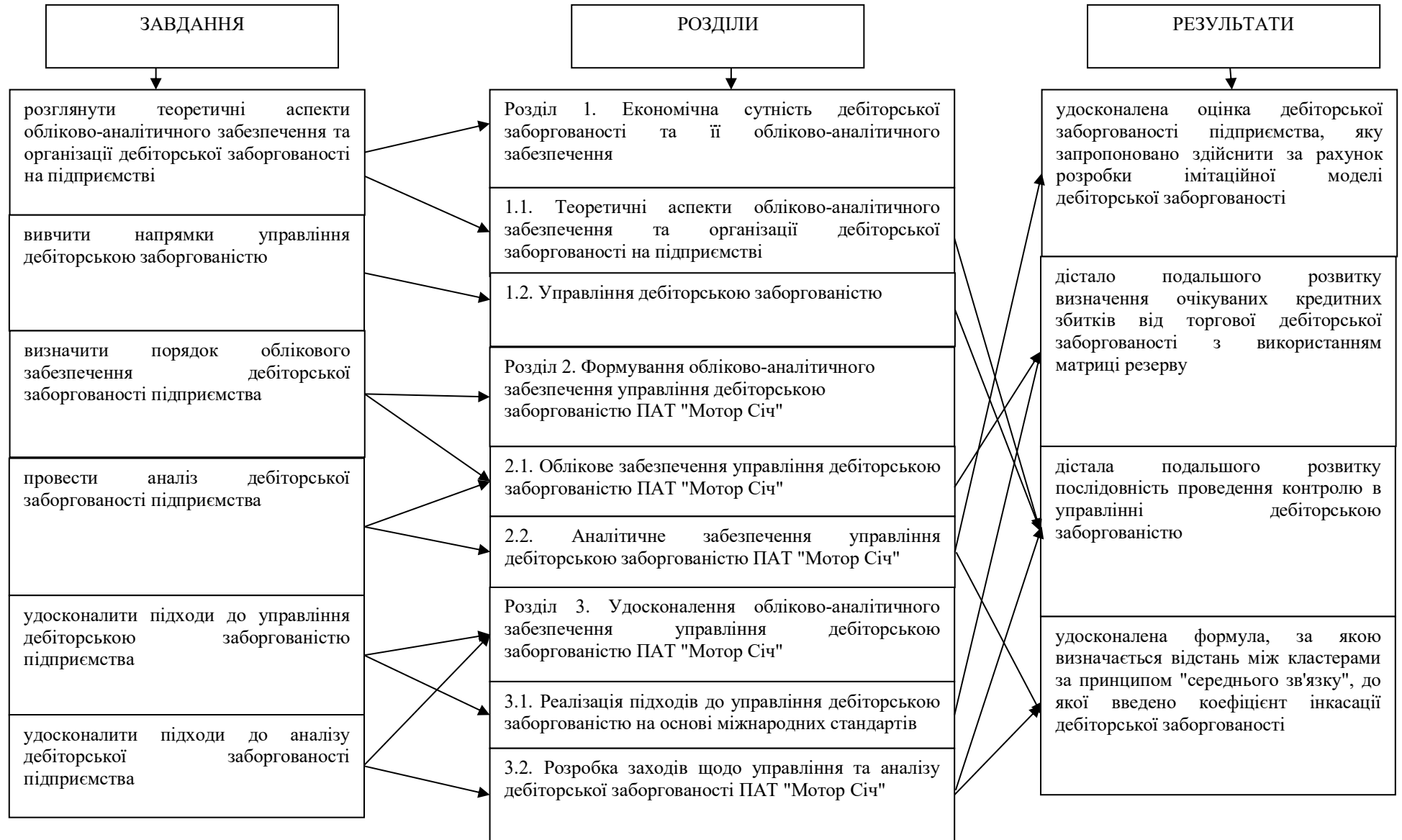
43. Яценко, В. Ф. Методологічний генезис сутності та змісту обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Вісник ЖДТУ. Серія Економічні науки. – 2013. – No 3(65). – С. 75-84.

44. 5 Strategies to Efficiently Collect Outstanding Invoices URL : <https://upflow.io/blog/ar-collections/outstanding-invoices> (дата звернення: 20.11.2022)

ДОДАТКИ

Структурно-логічна схема дослідження на тему:

"Організація обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства"

Додаток Б

Фінансова звітність за 2020 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ	
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ"	2021	01	01
Територія ЗАПОРІЗЬКА	за СДРПОУ	14307794	
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство	за КОАТУУ	2310137500	
Вид економічної діяльності Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КОПФГ	230	
	за КВЕД	30 30	

Середня кількість працівників ¹ 17 007
 Адреса, телефон проспект Моторобудівників, буд. 15, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69068 0617204797
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2020** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	10 613	5 047
первісна вартість	1001	19 648	18 892
накопичена амортизація	1002	9 035	13 845
Незавершені капітальні інвестиції	1005	818 544	868 492
Основні засоби	1010	7 215 875	6 862 703
первісна вартість	1011	12 967 651	13 493 852
знос	1012	5 751 776	6 631 149
Інвестиційна нерухомість	1015	27 909	25 958
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	39 922	40 100
Знос інвестиційної нерухомості	1017	12 013	14 142
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	76 589	74 162
інші фінансові інвестиції	1035	1 535	10 033
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	97 386	34 266
Гудвил	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	74 153	26 323
Усього за розділом I	1095	8 322 604	7 906 984
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	14 126 880	13 839 770
Виробничі запаси	1101	4 559 524	4 580 727
Незавершене виробництво	1102	8 893 624	8 769 085
Готова продукція	1103	663 075	479 120
Товари	1104	10 657	10 838
Поточні біологічні активи	1110	13	6
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 057 564	1 688 192
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	735 932	730 837
з бюджетом	1135	170 423	130 268
у тому числі з податку на прибуток	1136	5 274	30 830
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	46
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	6 058	8 723
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	116 023	352 068
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	12 434
Гроші та їх еквіваленти	1165	755 717	1 654 179
Готівка	1166	1 680	2 079
Рахунки в банках	1167	753 459	1 651 395
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	2 032 288	2 180 290
Усього за розділом II	1195	19 000 898	20 596 813
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	4 623	219
Баланс	1300	27 328 125	28 504 016

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280 529	280 529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дощінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	1 633 799	1 651 180
Емісійний дохід	1411	408 077	408 077
Накопичені курсові різниці	1412	5 910	6 861
Резервний капітал	1415	70 145	70 145
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17 842 838	18 683 646
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	19 827 311	20 685 500
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	330 332	341 448
Довгострокові кредити банків	1510	168 120	54 647
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 573 619	2 027 811
Довгострокові забезпечення	1520	94 797	133 108
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	977 672	864 003
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	3 144 540	3 421 017
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	641 896	423 638
Векселі видані	1605	473	473
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	107 333	152 046
товари, роботи, послуги	1615	947 426	617 871
розрахунками з бюджетом	1620	31 246	78 374
у тому числі з податку на прибуток	1621	2 651	69 976
розрахунками зі страхування	1625	41 011	41 345
розрахунками з оплати праці	1630	102 118	126 690
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2 309 879	2 790 178
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	32 314	26 511
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	97 554	99 189
Доходи майбутніх періодів	1665	183	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	44 841	41 184
Усього за розділом III	1695	4 356 274	4 397 499
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	27 328 125	28 504 016

Керівник

Войтенко Сергій Анатолійович

Головний бухгалтер

Касьян Олена Петрівна

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Олена Касьян

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ" (найменування)	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ	
		за СДРПОУ	2021	01
			14307794	
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)				
за Рік 2020 р.				

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	11 433 872	9 954 362
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 129 242)	(6 693 803)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	4 304 630	3 260 559
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	972 967	712 998
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	247 139	212 216
Адміністративні витрати	2130	(1 199 857)	(1 329 289)
Витрати на збут	2150	(537 934)	(657 158)
Інші операційні витрати	2180	(1 591 839)	(2 535 047)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1 947 967	-
збиток	2195	(-)	(547 937)
Доход від участі в капіталі	2200	444	3 756
Інші фінансові доходи	2220	183	194
Інші доходи	2240	78 439	407 589
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(275 348)	(256 574)
Втрати від участі в капіталі	2255	(425)	(5 247)
Інші витрати	2270	(501 237)	(37 930)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1 250 023	
збиток	2295	(-)	(436 149)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(409 215)	(137 891)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	840 808	-
збиток	2355	(-)	(574 040)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	951	(1 570)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	16 430	1 138
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	17 381	(432)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	17 381	(432)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	858 189	(574 472)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4 893 113	6 003 981
Витрати на оплату праці	2505	2 515 982	2 879 026
Відрахування на соціальні заходи	2510	537 796	609 822
Амортизація	2515	1 029 288	988 095
Інші операційні витрати	2520	4 004 655	5 463 567
Разом	2550	12 980 834	15 944 491

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077990	2077990
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	404,62562	(276,24772)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	404,62562	(276,24772)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Войтенко Сергій Анатолійович

Головний бухгалтер

Касьян Олена Петрівна

С.П. Касьян

Додаток В

Фінансова звітність за 2018-2019 рік

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»

*Консолідована фінансова звітність станом на та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.*

	Дата (рік, місяць, день)	КОДИ	
Підприємство <u>Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»</u>	за ЄДРПОУ	2020	01 01
Територія <u>Шевченківський</u>	за КОАТУУ	14307794	
Організаційно-правова форма господарювання <u>Публічне акціонерне товариство</u>	за КОПФГ	2310137500	
Вид економічної діяльності <u>Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування</u>	за КВЕД	230	
Середня кількість працівників <u>21,324</u>		30.30	
Адреса <u>пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211</u>			
Одиниця виміру: у тисячах гривень			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за Міжнародними стандартами фінансової звітності		v	

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.

Форма № 1-к

Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	1 січня 2018 (перераховано)	31 грудня 2018 (перераховано)	31 грудня 2019	Примітки
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	1000	3,695	2,520	10,625	
первісна вартість	1001	8,688	9,471	19,658	
накопичена амортизація	1002	(4,993)	(6,951)	(9,033)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	964,874	923,902	1,024,183	10
Основні засоби:	1010	5,929,509	6,553,584	6,826,900	10
первісна вартість	1011	10,018,586	11,055,187	12,277,372	
знос	1012	(4,089,077)	(4,501,603)	(5,450,472)	
Інвестиційна нерухомість	1015	26,744	49,003	27,908	
первісна вартість	1016	36,671	60,141	39,922	
знос	1017	(9,927)	(11,138)	(12,014)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	31,272	22,038	24,429	
інші фінансові інвестиції	1035	1,541	8,616	1,535	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-	-	
Відстрочені податкові активи	1045	40,634	16,007	37,906	30(б)
Інші необоротні активи	1090	413,491	299,797	76,984	11
Усього за розділом I	1095	7,411,760	7,875,467	8,030,470	

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»
 Консолідована фінансова звітність станом на та за роки, що закінчились 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 (продовження)

Актив	Код рядка	1 січня 2018 (перераховано)	31 грудня 2018 (перераховано)	31 грудня 2019	Примітки
1	2	3	4	5	6
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	11,937,249	13,381,046	13,963,772	12
Виробничі запаси	1101	4,088,985	4,607,626	4,739,945	
Незавершене виробництво	1102	7,456,844	8,523,929	8,619,932	
Готова продукція	1103	371,779	230,543	593,217	
Товари	1104	19,641	18,948	10,678	
Поточні біологічні активи	1110	87	106	13	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	3,074,753	1,319,210	1,073,317	13
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	1130	599,287	993,013	669,172	14
з бюджетом	1135	270,757	271,532	170,958	
у тому числі з податку на прибуток	1136	24	119	5,345	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	490	310	219	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	232,925	239,295	134,522	13
Поточні фінансові інвестиції	1160	9,313	9,789	10,574	
Гроші та їх еквіваленти	1165	2,714,364	1,446,568	747,190	15
Готівка	1166	1,591	4,222	1,680	
Рахунки в банках	1167	2,710,700	1,441,662	744,932	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	5	
Інші оборотні активи	1190	1,716,076	2,115,755	2,087,911	16
Усього за розділом II	1195	20,555,301	19,776,624	18,857,653	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	338	288	4,623	
Баланс	1300	27,967,399	27,652,379	26,892,746	

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»
*Консолідована фінансова звітність станом на та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 (продовження)*

Пасив	Код рядка	1 січня 2018 (перераховано)	31 грудня 2018 (перераховано)	31 грудня 2019	Примітки
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	1400	280,529	280,529	280,529	17
Капітал у дооцінках	1405	121,682	-	-	
Додатковий капітал:	1410	1,771,265	1,606,576	1,606,581	17
емісійний дохід	1411	419,651	420,390	420,390	
накопичені курсові різниці	1412	21,166	139	(164)	
Резервний капітал	1415	71,315	71,315	71,315	17
Нерозподілений прибуток	1420	17,177,560	18,044,435	17,372,601	
Неоплачений капітал	1425	-	-	-	
Вилучений капітал	1430	(625)	(1,387)	(1,387)	
Неконтрольована частка	1490	2,765	297	305	
Усього за розділом I	1495	19,424,491	20,001,765	19,329,944	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	-	
Пенсійні зобов'язання	1505	155,681	307,475	333,136	18
Довгострокові кредити банків	1510	369,971	280,751	-	21
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1,560,291	1,631,284	1,591,396	21
Довгострокові забезпечення	1520	144,337	112,597	94,797	
Цільове фінансування	1525	1,208,102	1,097,247	977,138	19
Усього за розділом II¹	1595	3,438,382	3,429,354	2,996,467	

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»
 Консолідована фінансова звітність станом на та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 (продовження)

Пасив	Код рядка	1 січня 2018 (перераховано)	31 грудня 2018 (перераховано)	31 грудня 2019	Примітки
1	2	3	4	5	6
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	803,915	560,539	641,896	21
Векселі видані	1605	103	9,103	103	
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов'язаннями	1610	56,919	84,226	278,583	21
товари, роботи, послуги	1615	539,976	777,142	1,019,949	
розрахунками з бюджетом	1620	208,736	243,654	32,883	
у тому числі з податку на прибуток	1621	175,449	214,877	2,812	
розрахунками зі страхування	1625	40,605	46,934	41,376	
розрахунками з оплати праці	1630	113,052	132,887	104,696	
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	3,142,475	2,182,125	2,281,754	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	98,133	32,336	32,314	
Поточні забезпечення	1660	63,235	102,417	97,650	
Доходи майбутніх періодів	1665	3,374	3,092	183	
Інші поточні зобов'язання	1690	34,003	46,805	34,948	
Усього за розділом III¹	1695	5,104,526	4,221,260	4,566,335	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття¹	1700	-	-	-	
Баланс	1900	27,967,399	27,652,379	26,892,746	

¹Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 7,650,614 тисяч гривень на 31 грудня 2019 р. (31 грудня 2018 р.: 7,791,174 тисячі гривень; 1 січня 2018 р.: 8,542,908 тисяч гривень).

Керівник

С. А. Войтенко

Головний бухгалтер

О. П. Касьян

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»
 Консолідована фінансова звітність станом на та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2019 та 2018 рік

Дата (рік, місяць, день)	КОДИ		
	2020	01	01

Підприємство Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» за ЄДРПОУ 14307794

**Консолідований звіт про фінансові результати
 (Звіт про сукупний дохід)
 за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.**

Форма № 2-к Код за ДКУД 1801008

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	Примітки
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10,074,404	12,831,788	22
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6,956,152)	(8,043,199)	25
Валовий:				
прибуток	2090	3,118,252	4,788,589	
збиток	2095	-	-	
Інші операційні доходи	2120	589,952	683,185	23
Адміністративні витрати	2130	(1,315,953)	(1,445,884)	26
Витрати на збут	2150	(427,369)	(483,004)	27
Інші операційні витрати	2180	(2,589,592)	(2,037,929)	24
Фінансові результати від операційної діяльності:				
прибуток	2190	-	1,504,957	
збиток	2195	(624,710)	-	
Дохід від участі в капіталі	2200	4,221	17,812	
Інші фінансові доходи	2220	396,814	33,017	
Інші доходи ²	2240	13,858	101,067	
Фінансові витрати	2250	(293,159)	(274,473)	29
Втрати від участі в капіталі	2255	(1,253)	(2,977)	
Інші витрати	2270	(37,573)	(25,031)	28
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	-	1,354,372	
збиток	2295	(541,802)	-	
Витрати з податку на прибуток	2300	(129,990)	(607,019)	30
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	-	747,353	
збиток	2355	(671,792)	-	

¹Витрати на формування резерву на покриття збитків від зменшення корисності фінансових активів за рік, що закінчився 31 грудня 2019 р. в сумі 108,430 тисяч гривень (31 грудня 2018 р.: 301,329 тисяч гривень) було включено в рядок 2180 "інші операційні витрати" в консолідованому звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) (Примітка 25).

²Інші доходи за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р. представлені переважно результатом від вибуття дочірнього підприємства, ВАТ «Оршанський авіаремонтний завод» в сумі 99,586 тисячі гривень (Примітка 7 (а)(і)).

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»
 Консолідована фінансова звітність станом на та за роки, що закінчилися 31 грудня 2019 р. та 31 грудня 2018 р.
 Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2019 та 2018 рік
 (продовження)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	Примітки
1	2	3	4	5
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-	
Накопичені курсові різниці	2410	(337)	(26,790)	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	(8)	
Інший сукупний дохід (витрати)	2445	308	(144,393)	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(29)	(171,191)	
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-	
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(29)	(171,191)	
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	(671,821)	576,162	
Чистий (збиток) прибуток, що належить:				
власникам материнської компанії	2470	(671,834)	745,193	
неконтрольованій частці	2475	42	2,160	
Сукупний дохід, що належить:				
власникам материнської компанії	2480	(671,829)	579,765	
неконтрольованій частці	2485	8	(3,603)	

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	Примітки
1	2	3	4	5
Матеріальні затрати	2500	6,012,804	6,969,891	
Витрати на оплату праці	2505	2,902,153	2,766,366	
Відрахування на соціальні заходи	2510	614,664	585,771	
Амортизація	2515	1,015,413	849,865	
Інші операційні витрати	2520	5,461,383	3,839,084	
Разом	2550	16,006,417	15,010,977	

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	Примітки
1	2	3	4	5
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2,077,738	2,077,736	
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2,077,738	2,077,736	
Чистий (збиток) прибуток на одну просту акцію, грн.	2610	(323.32854)	359.69584	
Скоригований чистий (збиток) прибуток на одну просту акцію, грн.	2615	(323.32854)	359.69584	
Дивіденди на одну просту акцію, грн.	2650	-	-	

Керівник

Головний бухгалтер

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

С. А. Войтенко

О. П. Касьян

Додаток Д Облікова політика за 2020 рік

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ АО «МОТОР СИЧ»

Настоящая Учетная политика (далее – «Учетная политика») раскрывает основы, стандарты, правила и процедуры учета, которые применяются всеми структурными единицами АО «Мотор Сич» при ведении учета и составлении финансовой отчетности. Она устанавливает принципы признания и оценки объектов учета, определения и детализации отдельных статей финансовой отчетности предприятия.

Руководство определяет и принимает политику таким образом, чтобы в финансовой отчетности была представлена информация, которая:

- уместна для потребностей пользователей при принятии решений;
- достоверно представляет результаты и финансовое положение предприятия;
- отражает экономическое содержание событий и операций, а не только их юридическую форму;

Целью финансовой отчетности является предоставление такой информации о финансовом положении, результатах деятельности и денежных потоках предприятия, которая была бы полезна пользователям при принятии экономических решений.

Сфера применения учетной политики:

Данная учетная политика разработана с целью ведения бухгалтерского учета и составления отчетности в соответствии с МСБУ / МСФО, а также налоговой отчетности на основании учетных данных.

Ведение бухгалтерского учета возлагается на Главную бухгалтерию и подчиненные ей подразделения, под руководством Главного бухгалтера. Бухгалтерский учет ведется в соответствии с МСФО и другими нормативными актами, регламентирующими ведение бухгалтерского учета.

Ведение бухгалтерского учета осуществляется по единому рабочему плану счетов, утверждаемому Главным бухгалтером в соответствии с Приказом Министерства финансов Украины от 30.11.1999г. № 291.

Финансовая отчетность по МСФО составляется на основе информации об активах, обязательствах, капитале, хозяйственных операциях и результатах деятельности пред-

приятия по данным бухгалтерского учета путем трансформации статей в соответствии с требованиями Международных стандартов финансовой отчетности.

Для составления отчетности в соответствии с налоговым законодательством Украины предприятие использует данные бухгалтерского учета.

Настоящая учетная политика является обязательной для применения всеми лицами, задействованными в формировании активов и обязательств предприятия и осуществлении хозяйственных операций, оказывающих влияние на финансовое состояние предприятия.

Критерии признания элементов финансовой отчетности:

Активы – ресурсы, контролируемые предприятием в результате событий прошлых периодов, от которых предприятие ожидает получения экономической выгоды в будущем.

Обязательства – задолженность предприятия, возникшая в результате событий прошлых периодов, урегулирование которой приведет к оттоку ресурсов предприятия, содержащих экономическую выгоду.

Капитал – остающаяся доля в активах предприятия после вычета всех ее обязательств.

Доходы – приращение экономических выгод в течение отчетного периода, в форме притока (или увеличения) активов или уменьшения обязательств, приводящее к увеличению капитала, не связанному с вкладами собственников.

Расходы – уменьшение экономических выгод в течение отчетного периода, происходящее в форме оттока активов или увеличения обязательств, ведущих к уменьшению капитала, не связанного с его распределением между собственниками (акционерами).

Признанию в финансовой отчетности подлежат те элементы, которые соответствуют выше перечисленным определениям, в отношении которых существует вероятность

получения или оттока будущих экономических выгод, связанных с таким объектом, а также такой объект имеет стоимость или

оценку, которая может быть достоверно определена.

НЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ

Основные средства

Себестоимость объекта основных средств подлежит признанию в качестве актива только в том случае, если:

- существует вероятность того, что предприятие получит связанные с данным объектом будущие экономические выгоды;
- себестоимость данного объекта может быть достоверно оценена;
- его стоимость превышает 6 000 грн.

Объект основных средств учитывается по его себестоимости минус какая-либо накопленная амортизация и какие-либо накопленные убытки от уменьшения полезности.

Все объекты основных средств, приобретенные, полученные или произведенные своими силами, но не введенные в эксплуатацию, отражаются на счетах капитального строительства и приобретения (изготовления) основных средств. После фактического введения в эксплуатацию объекты или их компоненты, входящие в состав пускового комплекса, переводятся на соответствующие счета основных средств. До ввода в эксплуатацию объекты (компоненты) признаются квалификационными активами при условии, что период их создания превышает 365 дней. В таком случае в состав себестоимости основных средств согласно требованиям МСФО включаются финансовые расходы, связанные с созданием такого квалификационного актива.

Объекты основных средств, которые были приобретены (построены) с целью продажи, классифицируются как товары для перепродажи и учитываются в соответствии с МСФО 5 «Необоротные активы, удерживаемые для продажи и прекращение деятельности».

Последующие затраты, относящиеся к объекту основных средств, который уже был

признан, увеличивают его балансовую стоимость, если предполагается получение будущих экономических выгод, превышающих первоначально рассчитанные нормативные показатели существующего объекта основных средств.

Амортизация основных средств

Амортизация основных средств рассчитывается прямолинейным методом согласно срокам полезной службы, установленным техническим персоналом предприятия.

Согласно МСБУ 16 «Основные средства» для целей расчета амортизации ликвидационная стоимость основных средств считается несущественной и приравнивается к нулю.

Начисление амортизации на приобретенный актив начинается тогда, когда он становится пригодным для использования, т.е. когда доставлен к месту расположения, приведен в рабочее состояние и введен в эксплуатацию.

На землю амортизация не начисляется.

Малоценными необоротными материальными активами (МНМА) считаются объекты стоимостью менее 6 000 грн. и сроком полезного использования более одного года.

На объекты, относящиеся к малоценным необоротным активам, используемым для нужд основного производства, амортизация начисляется методом суммы единиц продукции.

На все остальные МНМА (в том числе используемые для нужд объектов социальной сферы) амортизация начисляется в размере 100% в момент их ввода в эксплуатацию.

Предприятие прекращает признание балансовой стоимости объекта основных средств по выбытию, когда от его эксплуатации или выбытия не ожидается каких-либо будущих экономических выгод.

НЕМАТЕРИАЛЬНЫЕ АКТИВЫ

Для целей составления финансовой отчетности выделяются следующие группы нематериальных активов:

- права пользования природными ресурсами;
- права пользования имуществом;
- права на коммерческие знаки;
- права на объекты промышленной собственности;
- авторские и смежные с ними права;
- прочие нематериальные активы.

Объект может быть признан в качестве нематериального актива в случае, если такой объект отвечает:

- определению нематериального актива;

- следующим критериям признания:
- существует вероятность того, что предприятие получит связанные с данным активом будущие экономические выгоды;
- себестоимость данного актива может быть достоверно оценена.

Согласно МСБУ 38 ко всем нематериальным активам предприятия применяется модель себестоимости. Все нематериальные активы, приобретенные, полученные или созданные, но не введенные в эксплуатацию, отражаются на счете капитальных инвестиций в приобретение (создание) нематериальных активов. После начала их фактического использования нематериальные активы отражаются на счете нематериальных активов.

МОТОР СИЧ

Стоимость нематериального актива, созданного предприятием, включает все затраты на создание, производство и подготовку актива к использованию по назначению.

Для амортизации нематериальных активов

используется метод прямолинейного начисления в течение срока их полезной службы. Ликвидационная стоимость нематериального актива с ограниченным сроком полезной службы принимается равной нулю.

ЗАПАСЫ

Запасы классифицируются по следующим группам:

- основное сырье, материалы и топливно-энергетические запасы;
- вспомогательное сырье, материалы и прочие запасы;

- незавершенное производство;
- запасные части;
- строительные материалы;
- готовая продукция, полуфабрикаты и товары для перепродажи.

Признание запасов

Запасы признаются предприятием, если они принадлежат ему и:

- существует большая вероятность получения экономической выгоды от их использования в будущем;
- их стоимость может быть достоверно оценена.

Основанием для включения (списания) материальных ценностей в (из) состав(а) запасов является передача рисков и выгод, связанных с владением запасами.

Себестоимость запасов включает все затраты на приобретение, затраты на переработку и прочие затраты, понесенные для того, чтобы доставить запасы до места их настоящего нахождения и состояния.

Метод оценки запасов при выбытии

Предприятие при выбытии запасов использует следующие методы оценки:

- метод средневзвешенной стоимости;
 - метод идентифицированной стоимости.
- При использовании средневзвешенного метода, стоимость единицы запасов определяется как средневзвешенная от стоимости аналогичных взаимозаменяемых запасов на начало периода и стоимости приобретения или производства этих запасов на протяжении периода.
- Метод идентифицированной стоимости предусматривает списание запасов по реальной стоимости каждой единицы, определенной согласно данному пункту Учетной политики. Данный метод оценки выбытия запасов применяется в случае осуществления операций с агрегатами, узлами и деталями имеющими паспортные данные.
- Предприятие использует один и тот же метод оценки для всех единиц запасов, которые имеют одинаковое назначение и одинаковые условия использования.

ДЕБИТОРСКАЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ

Дебиторская задолженность - это договорные требования, предъявленные покупателям и другим лицам на получение денежных средств, товаров или услуг. Для целей составления финансовой отчетности дебиторская задолженность классифицируется как текущая (получение ожидается в течение текущего года или операционного цикла) либо как долгосрочная (дебиторская задолженность, которая не может быть классифицирована как текущая).

Дебиторская задолженность классифицируется как торговая дебиторская задолженность (возникающая за реализованные в ходе осуществления обычной хозяйственной деятельности товары и услуги) и неторговая (прочая) дебиторская задолженность. Первоначальное признание дебиторской задолженности

осуществляется по справедливой стоимости переданных активов. В финансовой отчетности дебиторская задолженность отражается по амортизированной стоимости на отчетную дату.

Для отражения сомнительной дебиторской задолженности на предприятии создается резерв сомнительных долгов. Резерв сомнительных долгов начисляется исходя из платежеспособности отдельных дебиторов. Критериями отнесения дебиторской задолженности к сомнительной установить:

- срок исковой давности по задолженности истекает ранее, чем через 12 месяцев с отчетной даты;
- предприятие - должник отсутствует по адресу, указанному в документах;
- предприятие - должник объявлен банкротом.

ИНОСТРАННАЯ ВАЛЮТА

Финансовая отчетность предприятия составляется в национальной валюте Украины - гривне, которая является функциональной валютой материнского предприятия. Хозяйственные операции, проводимые в иностранной валюте, при первоначальном признании отражаются в функциональной валюте по официальному курсу, действующему на 0 часов даты осуществления операции.

Все монетарные статьи, учитываемые в иностранной валюте, пересчитываются и отражаются в Балансе по официальному курсу на дату составления отчетности.

Курсовые разницы, возникающие при перерасчете отражаются суммирующим итогом в отчете о финансовых результатах того периода, в котором они возникли.

АРЕНДА

Аренда классифицируется как финансовая аренда, когда по условиям аренды передаются в основном все риски и выгоды, связанные с эксплуатацией актива, и аренда отвечает одному из критериев признания определенному МСБУ 17 «Аренда». Все прочие виды аренды классифицируются как операционная аренда.

Активы, которые удерживаются на условия финансовой аренды, признаются активами предприятия по справедливой стоимости или дисконтированной стоимости минимальных арендных платежей на дату получения. Соответствующая задолженность включается в баланс как обязательства по финансовой аренде с разделением на долгосрочную и краткосрочную задолженность.

ОБЯЗАТЕЛЬСТВА

Все долгосрочные и краткосрочные займы признаются в том отчетном периоде, в котором они были получены.

Затраты по займам признаются по методу начисления – т.е. в том периоде, в котором они возникли на основании условий договоров.

Расходы по займам, которые непосредственно связаны с приобретением, строительством или производством квалификационного актива, капитализируются как часть такого актива, в случае, если выполняются критерии признания активом.

Прочие расходы по займам признаются расходами того периода, в котором они возникли.

ИНВЕСТИЦИИ

В целях составления финансовой отчетности инвестиции классифицируются по категориям:

- предназначенные для торговли;
- удерживаемые до погашения; инструменты собственного капитала, удерживаемые не для продажи;
- инвестиции в ассоциированные предприятия;
- инвестиции в дочерние предприятия;
- инвестиции в совместные предприятия.

Инвестиции, предназначенные для торговли, и в инструменты собственного капитала предприятий, удерживаемых не для продажи, учитываются по справедливой стоимости с отношением ее изменений на прибыль или убыток отчетного периода.

Инвестиции, удерживаемые до погашения и имеющие фиксированный срок погашения, учитываются по амортизированной себестоимости.

Инвестиции в ассоциированные и совместные предприятия учитываются по методу участия в капитале. Финансовые результаты, активы и обязательства таких инвестиций включаются в финансовую отчетность в соответствии с долевым участием. Балансовая стоимость инвестиций уменьшается в случае признания уменьшения полезности при оценке отдельных инвестиций.

Финансовая отчетность материнского и дочерних предприятий консолидируется путем сложения аналогичных статей активов, обязательств, доходов и расходов. При этом, инвестиции материнского предприятия и доля материнского предприятия в собственном капитале дочернего элиминируются. Остатки по расчетам, операциям, а также нерезализованная прибыль от операций предприятиями с дочерними полностью исключаются.

Совокупный доход и часть капитала, принадлежащая неконтролируемой доле, отражается отдельно от совокупного дохода и части капитала, принадлежащих материнскому предприятию.

УЧЕТ СОВМЕСТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Совместная деятельность предполагает существование следующих условий:

- два или более участника заключили договор;
- договор предполагает, что принятие решений по значимым вопросам деятельности предприятия требует единогласного решения участников, осуществляющих совместный контроль.

С целью учета выделяются следующие типы совместной деятельности:

- совместно контролируемые операции;
- совместные предприятия.

Совместно контролируемые операции предполагают использование активов и других ресурсов участников без создания отдельного юридического лица на основании договора о совместной деятельности. Каждый участник договора использует свои ресурсы и активы, несет свои затраты и обязательства самостоятельно, при этом доход, полученный от продажи продукта совместной деятельности и понесенные совместно затраты распределяются между участниками в соответствии с долями.

ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ РАБОТНИКАМ

Вознаграждения работникам за труд, оплата ежегодного отпуска, больничных, взносы на социальное страхование и прочие выплаты отражаются в составе текущих обязательств с одновременным отражением расходов, кроме случаев отнесения затрат на стоимость активов, в соответствии со стандартами финансовой отчетности.

ПРИЗНАНИЕ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ

Доходы предприятия признаются на основе принципа начисления, когда существует уверенность, что в результате операции произойдет увеличение экономических выгод, а сумма дохода может быть достоверно определена.

Доход от реализации продукции признается, тогда, когда фактически осуществлен переход от продавца к покупателю значительных рисков, преимуществ и контроль

Совместное предприятие предполагает создание юридического лица для выполнения совместной деятельности.

ОБЯЗАТЕЛЬСТВА И РЕЗЕРВЫ

Обязательства предприятия, классифицируются на долгосрочные (срок погашения свыше 12 месяцев) и текущие (срок погашения до 12 месяцев).

Резервы признаются, если предприятие в результате определенного события в прошлом имеет юридические или фактические обязательства, для урегулирования которых с большей степенью вероятности потребуются отток ресурсов, и которые можно оценить с достаточной надежностью.

Предприятие признает резерв отпусков, который формируется ежемесячно исходя из фонда оплаты труда и расчетного оценочного коэффициента. Коэффициент рассчитывается по данным предыдущих отчетных периодов с учетом поправки на информацию отчетного периода.

над активами (товар отгружен и право собственности передано), и доход отвечает всем критериям признания в соответствии с МСФО.

Особых условий признания дохода от реализации готовой продукции в соответствии с политикой предприятия не предусмотрено. При предоставлении предприятием услуг и выполнению работ, обусловленных контрактом, в течение согласованного времени, доход признается в том отчетном периоде, в котором предоставлены услуги, и рассчитываются на основе общей стоимости контракта или выполненного этапа. Документальным подтверждением принятия Заказчиком результатов выполненных предприятием работ и предоставленных услуг является подписанный обеими сторонами акт.

Процентный доход признается в том периоде, к которому он относится исходя из принципа начисления.

Доход от дивидендов признается, когда возникает право предприятия на получение платежа.

РАСХОДЫ ПО НАЛОГУ НА ПРИБЫЛЬ

Расходы по налогу на прибыль определяют-ся и отражаются в финансовой отчетности предприятия в соответствии с МСБУ 12 .

Расходы по налогу на прибыль, отражаемые в отчете о финансовых результатах, состоят из сумм текущего и отсроченного налога на прибыль.

Текущий налог на прибыль определяется исходя из налогооблагаемой прибыли за отчетный период, рассчитанной по правилам налогового законодательства.

Отсроченный налог признается в сумме, которая, как ожидается, будет уплачена или возмещена в связи с наличием разницы между балансовой стоимостью активов и обязательств, отраженных в финансовой отчетности, и соответствующими налоговыми базами активов и обязательств. Отсроченные налоги на прибыль рассчитываются по временным разницам с использованием балансового метода учета обязательств.

Отложенные налоговые активы и обязательства рассчитываются по налоговым ставкам, которые, как ожидается, будут применимы в периоде, когда будут реализованы активы или погашены обязательства, или на основе налоговых ставок, действовавших на отчетную дату, или о введении которых в действие в ближайшем будущем было достоверно известно по состоянию на отчетную дату.

СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ

Собственный капитал предприятия состоит из: зарегистрированного (паевого) капитала, дополнительного капитала, резервного капитала, нераспределенной прибыли.

Зарегистрированный (паевой) капитал включает в себя стоимость имущества, полученного предприятием в результате приватизации.

Дополнительный капитал состоит из эмиссионного дохода, накопленных курсовых разниц, прочего дополнительного капитала в ассоциированные, совместные и дочерние предприятия, а также актуарной прибыли по пенсионным планам.

Резервный капитал состоит из начисленной суммы резерва за счет нераспределенной прибыли.

Предприятие начисляет дивиденды акционерам, и признают их как обязательства на отчетную дату только в том случае, если они были объявлены до отчетной даты включительно. Порядок распределения накопленной прибыли устанавливается Собранием акционеров.